

Sielis

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1986

2

kovas
balandis

J. Miškinis	Tauta ir tautiškumas	4
D. Mitkienė	Paskykite visiems (eil)	5
V. Anysienė	Elzė Jankutė	5
A. Balašaitienė	Rūpestis nelygus rūpesčiui	11
M. Kuhlmanienė	Sudraskyta chrizantema	12
• Knygos	A. R. — Knygų apžvalga	18
	K. Grigaitytė — Su išplėsta širdim	19
	I. Banaitienė — G. ir D. Krivickų	
	auksinė sukaktis	20
• Moterys pasaulyje	L. Jurėnienė — Trijų seselių viena balta suknelė	22
	V. Baltušienė — Jūratė Nausėdaitė	23
• Sveikata	J. Prunskis — Biochemija apie kraujagyslių ligas	24
• Madų ir grožio pasaulis		26
• Šeimininkų kampelis	Veda L. Murauskienė	28
• Atsiųsta paminėti		30

ILIUSTRACIJOS

O. Roemevienė	Kaziuko širdelių pardavėjas	3
P. Augius	Velykų procesija	5
A. Tamošaitienė	Saulės rūmai	6
A. Tamošaitis	Eglė žalčių karalienė	7
V. Černiauskaitė	Verbų sekmadienis	12
A. Tamošaitis	Lapkričio sapnas	15
A. Dauknienė	Į vestuves	22
Z. Tenisonaitė	Iliustracija	25

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1986 m. Nr. 2 (170)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė,

L. MURAUSKIENĖ — skvr. ved.

L. SENKEVIČIENĖ — administratorė, R. STABAČINSKIENĖ — ekspeditorė

L E I D Ž I A KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė Litho-Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6

Prenumerata metams \$10.00, garbės prenumerata \$15.00, vieno numerio kaina — \$1.75

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1986 m. Nr. 2 (70)

Printed by Litho-Art Limited in Toronto, Ont.

moteris

1986

2 (170)

O. ROEMEVIENE

KAZIUKO ŠIRDELIŲ PARDAVĖJOS

TAUTA IR

TAUTIŠKUMAS

JONAS MIŠKINIS

Lietuviška patarlė sako: “Kur pinigas muštas, ten jis ir turi vertę.” Taigi čia sukaupia daug lietuviškos išminties. Atrodo, kad tuo posakiu norima išreikšti, jog žmogus tik toje aplinkoje būna įvertinamas, kur gimė, užaugo ir gyveno; geriausiai gali išplėtoti savo gabumus tik savo tautoje, žinoma, ir valstybėje. Šiuo atveju yra kaip ir su augalu, kuris keroja ir tarpsta tik jam tinkamoje dirvoje ir įprastinėse oro sąlygose. Mes, gyvendami nepriklausomoje Lietuvoje, gal kartais ir nepasitebėjome visų tų palankių sąlygų, kurias mums sudarė tauta. Bet kai atsidūrėme svetur gyventi, tarp svetimųjų, tai juste pajutome, ką reiškia tautinė atrama. Tūlas lietuvis mokslininkas štai ką pasakė apie gyvenimą išeivijoje. Gali, pasak jo, priimti tos tautos ar valstybės pilietybę, gali išmokti puikiausiai jos kalbą ir ja namie kalbėti, bet tu kiekviename žingsnyje pajusi, kad esi svetimas. Kaip giliai žmoguje glūdi tautiškumas, parodo jo elgesys, kai svetur sutinka savą žmogų. Jei lietuvis kur nors Pietų Amerikoje, Australijoje, Afrikoje ar Azijoje išgirsta lietuvišką žodį minioje, svetimųjų tarpe, džiaugdamsis greit skuba į tą vietą prie visiškai nepažįstamo, sveikina kaip tikrą brolių. Žodžiu, nesugadinta žmogaus prigimtis yra slaptingais ir neatšiejamais saitais susijusi su tauta bei tautiškumu.

O kur yra lietuvių tauta? Visur, kur tik gyvena lietuvių. Taigi ne tik Lietuvoje, bet visuose pasaulio kontinentuose, kur lietuvių gyvenama. Tauta yra neaprežta erdvės. Žinoma, tauta gali sudaryti atskirą valstybę, bet gali ir nesudaryti. Tauta ir be valstybės griaučių gali gyventi kaip organizmas. Pavyzdžiui, lietuviai ilgus šimtmečius neturėjo savo valstybės, bet vis dėl to pasiliko gyva tauta. Tokiu būdu tauta yra kažkas aukštesnio, lyg dvasinio. Tas bruožas daug pasako, drauge ir nurodo, jog tauta yra nepalyginamai daugiau, negu atskiras asmuo.

Jei sakome “lietuvių tautos šventė”, tuo atžymime ir patį lietuviškumą. Tam tikru požiūriu šią šventę galėtum vadinti ir lietuviškumo švente. Tauta ir tautiškumas paprastai nėra bespalviai dalykai ir turi tik jai vienai prigijusių ypatybių. Taigi, ši šventė pabrėžia mūsų tautos savitumą. Čia reikia suprasti ne ką kitą, tik lietuviškumą. Žinoma, jisai reiškiasi ne vien kalba, bet ir prigimtimi ir papročiais.

Čia vėl tenka prisiminti, jos lietuviškumas ne mūsų ir net ne mūsų tėvų, pagaliau senelių, sukurtas dalykas. Lietuviškumą ugdė carų priespaudos karta, ji varė ne tik aušrininkų, varpininkų dirbtą darbą. Tačiau prieš juos irgi kalbėjo lietuviškai ir skaidrino lietuvišką sąmonę tokie dvasios milžinai kaip pavyzdžiui, Daukantas ir Valančius. Bet taip pat negalima sakyti, kad juodu su kitais veikėjais būtų pačius pirmuosius dirvonus plėšę. Juk devynioliktojo šimtmečio pradžioje ir pirmoje pusėje lietuvišką mintį puoselėjo visa eilė aktyvių veikėjų, romantikų, nes jie žavėte žavėjosi lietuviškumo pasireiškimu. Juk dar aštuonioliktame šimtetyje lietuviškai rašė didis poetas K. Donelaitis ir kiti. Lietuviškumo žiburių nestigo ir ankstyvesniais laiko tarpais. Bet gal bajoriškoji Lietuva buvo visiškai pamiršusi savo tėvų kalbą? Ne! Pavyzdžiui, šešioliktojo šimtmečio bajoras Mikalojus Daukša parašė savo garsiąją “Postilę”. Tai lietuviški pamokslai. Bet ką tas žemaičių kanau-ninkas kalba savo veikalo įžangoje? Jis iki sielos gelmių susižavėjęs lietuvišku žodžiu ir peikte peikia tuos, kurie savo gražiąją kalbą mėgina pakeisti į svetimą. Ir kuni-gaiščiai ir didikai mokėjo lietuviškai. Jie savo kalbą buvo paveldėję iš savo tėvų ir senelių. Iš tikrųjų tai paliudija penkioliktojo amžiaus istorinės kronikos. Vytauto Didžiojo laikais buvo sprendžiami lietuviškai aukštosios politikos klausimai. Taigi ir patsai garsusis mūsų tautos valdovas kalbėjo lietuviškai. Gediminas namie vartojo tik lietuvių kalbą. Ne kitaip buvo ir prieš jį. Žodžiu, lietuviškumas yra nuo amžių. Galima sakyti, jis išdygęs iš paties gyvenamo krašto, pagaliau, iš žemės. Anot Šaulių S-gos įkūrėjo ir didžio įkvėpėjo Vlado Putvio-Putvinskio, kuris sakydavo: reikia klausytis žemės balso. Iš tikrųjų ta Lietuvos žemelė yra be galo brangi: juk ji sunkte persisunkusi krauju ir ašaromis. Lietuviškumas kyla iš tautos vargo, žygių ir pastangų. Jis yra organiškasis ir gyvas.

Mes visi esame lietuvių tautos dalelės. Jos prieglobstyje esame išaugę, jos dėka gyvenome, jos sudarytose sąlygose dirbome. Lietuvių tautos garbės ir didingumo išlaikymas priklauso ir nuo mūsų. Atskiras asmuo yra gyva dalelė didžiulio tautos kūno. Tauta blanksta ir menkėja, jei jos vaikai nekrauna ant jos aukuro didingų aukų.

P. AUGIUS

VELYKŲ PROCESIJA

ELZĖ JANKUTĖ

V. ANYSIENĖ

Turbūt neapsiriksiu sakydama, kad Elzė Jankutė buvo viena ryškiausių mažosios Lietuvos asmenybių ir Toronto visuomenės veikėjų. Ji buvo gimusi 1894 m. liepos 16 d. Bitėnuose, savo tėvų, ir prosenelių gimtinėje, padavimais apipinto senojo Rambyno papėdėje. Rambynas per šimtmečius buvo ir dabar tebėra laisvės ir lietuviško atgimimo Simboliu. Dr. M. Anysas savo atsiminimuose apie Martyną Jankų rašė, kad jokia jėga negalėjo nustelbti M. Jankaus siekimo prijungti prie Lietuvos Mažosios Lietuvos dalį, Klaipėdos kraštą. Todėl ne be pagrindo jis buvo pavadintas Mažosios Lietuvos patriarchu. Daug vargo, persekiojimų ir materialinių smūgių turėjo pakelti M. Jankus ir gausi jo šeima. Visas savo jėgas M. Jankus skyrė spaudai. Iš jo įsteigtos spaustuvės knygnešiai, atvykę iš Lietuvos, slapta išnešdavo literatūrą, į tėvynę. Tai buvo pavojingas darbas knygnešiams ir tiems, kurie ją gaudavo bei platindavo. Iš to laikotarpio Elzė prisimena, kaip tėvas ją mažytę, 4-5 metų, siųsdavo į klėtį, kur knygnešiai apsistodavo, suskaičiuoti kiek jų atvyko. Elzė dar nemokėjo skaičiuoti. Tėvas mokė ją, kad nuėjus į klėtį, dėl kiekvieno svečio užlenktų pirštelį. Užlenktais piršteliais ji bėgdavusi pas tėvą. Kai Elzė ėjo į mokyklą, ji buvo vieno mokytojo nuolatinio pašaipos objektu dėl jos tėvo lietuviškumo. Mokytojas vaikams aiškindavęs, kad lietuviai — žiauri tauta. Esą jie senais laikais užpuldavę nekaltus gyventojus, deginę jų sodybas ir žudydavę vyrus, moteris ir vaikus. Elzė pasiskundė tėvui. Tėvas, paėmęs Meyerio enciklopediją, davė jai pačiai paskaityti apie Kryžiuočių Ordino siautėjimą. Ten ji rado aprašymą, visai priešingą mokytojo pasakojimams. Kai sekantį kartą mokytojas pradėjo įprastinę antilietuvišką temą, Elzė atsistojo ir viską atmintinai, žodis į žodį vokiečių kalba išdrožė ką buvo skaičiusi enciklopedijoje. “Na, tai vėl tave pamokino tavo tėvas” — tarė mokytojas. “Nein, Herr Lehrer, taip yra parašyta Meyerio enciklopedijoje”. Po to mokytojas nustojo žeminęs lietuvius laike pamokų.

M. Jankus savo įsteigtoje spaustuvėje pajėgių padėjėjų kaip ir neturėjo, pelno iš knygnešių, aišku, irgi nebuvo. Rezultate jis neišbrisdavo iš skolų ir skurdo. Jis

D. MICKUTĖ-MITKIENĖ

PASAKYKITE VISIEMS

*Kas tą sunkų akmenį atris
Nuo angos, kur guli Jis?
Ar sargai praleis, nenuvarys? —
Skubančios spėliojo moterys.*

*Bet nėra sargų, anei akmens,
Tiktai šviesus jaunikaitis prie angos —
Ieškot Jėzaus? Pasakykite visiems:
Jisai kėlės gyvas ir džiugus!*

*Su saulėtekio auksiniais spinduliais
Kristus kėlės savo dieviška jėga.
Ir jau niekad Jo garbė nenusileis —
To, kuris Pradžia ir Pabaiga.*

buvo taip įsiskolinęs, kad turėjo palikti ūkį ir keltis į Klaipėdą. Užstatytas ir praskolintas ūkis būtų žuves, jei ne jo tėvas. Elzės senelis išpirko ūkį ir, kad nepasikartotų panašus dalykas, užrašė anūkams. Elzė pasakojo, kad vienais metais Kalėdoms jie teturėję tik bulvių ir duonos. Jų šeima buvo gausi. Martynas Jankus su žmona Ane, gim. Puknike iš Pilkalnės, augino aštuonis vaikus. Motina pradėjo sirguliuoti. Sunkus gyvenimas Klaipėdoje visai pakirto jos jėgas. Ją reikėjo guldyti į ligoninę. Paaiškėjus, kad ji jau nebepagydoma, tėvas pakluso jos prašymui vežti ją namo. Kelionė buvo sunki, nes motiną kankino skausmai. Iki Pagėgių vežė ją traukiniu. Pagėgiuose laukė didelis vežimas, kuriame galima buvo ligonę paguldyti. Pravažiuojant Bardėnų miškelį pasigirdo gegutės kukavimas. “Sustokit” — prašė ligonė — “aš noriu išgirsti ką ji man pakukuos”. Gegutė kukavo ilgai, suskaičiavo iki šimto. “Matai”, linksmi tarė tėvelis, “kiek Tau dar liko metelių gyventi”. “Ne, ne” — atsakė liūdnai mamytė — “tai gal ji man tik dienas pakukavo”. Tai buvo birželis, o liepos 13 d. ji užmerkė savo mėlynas akeles amžinai. Elzė tapo vaikams motina ir tėvui uoli padėjėja jo darbuose. Nuo 17 metų ji pradėjo rimtai dirbti spaustuviėje.

Šiurpulingi 1914 metai, prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, sudrumstė ramų mažlietuvių gyvenimą. Vokiečiai evakuavo daugelį į ramesnes vietas Vokietijoje, bet tarp likusiųjų Bitėnuose paliko ir Jankai. Rusai užėmė Bitėnus. Vieną šaltą gruodžio dieną atėjo kazokų būrys ir liepė ruoštis į kelionę, į Rusiją. Šeima skubiai sumetė į maišus geresnius drabužius, o ištikima tarnaitė krovė į maišus maistą — kumpius, lašinių, duonos. Elzė prisimena, kad tada ji stebėjosi kam tai reikalinga. Joms besiruošiant, atbėgo Endrius ir džiaugsmingai šaukė — “Aš jo jau, aš jo jau”. Pasirodo, vienas iš kazokų jodinėjo su juo apylinkėje. Tėvas buvo anksčiau išvykęs ištirti padėtis. Į didelį porinį vežimą susėdo senelis, irgi Martyno vardu, ir vaikai: Elzė, Edė, Urtė vos 11 metų ir Endrius 4 metų. Brolis Kristupas buvo aklųjų institute Karaliaučiuje. Brolis Martynas tarnavo kitur ir nebuvo išvežtas. Nikas buvo mobilizuotas ir žuvo paskutinėmis karo dienomis. Apsupti kazokų, senelio globoje, jie leidosi į nežinomą kelionę. Pirmą kartą sustojus, jie buvo patalpinti Vilkiškių kalėjime. Kelionėje jie apsidavė tik kalėjimuose. Vienoje vietoje prie jų priėjo karininkas rusų uniformoje ir lietuviškai paklausė, kas jie esą. Paaiškinus, kad jie esą Jankai iš Bitėnų, karininkas pasakė, kad jau vieną Jankų nulydėjęs į Šiaulius. “Tai mūsų tėvelis” — sušukęs Endrius, — “ar Tu nežinai mūsų tėvelio?” ir rodė išsitraukęs tėvo

nuotrauką. Karininkas supratęs kokie čia kaliniai, draugiškai patarė parduoti vežimą ir arklius, nes vis vien atimsią. Jis pažadėjo atsiųsti žmogų ir patarė parduoti už tiek, kiek jis siūlysiąs. Atsiųstas pirkėjas davė 50 rublių, ir senelis ilgai nerimo, kad taip pigiai pardavęs.

Pagaliau jie pasiekė Šiaulius. Vėl karininkas lietuvis, išgirdęs šeimą kalbant lietuviškai, ėmė teirautis iš kur jie esą. Sužinojęs, kad tai Jankų šeima, nuvežė juos pas Landsbergius, kur jų tėvas buvo apsistojęs. Visi buvo laimingi, ypač Elzė, nusikračius atsakomybės. Landsbergis ragino tėvą pas juos palikti vaikelius, bet tėvas nenorėjo skirtis su šeima.

Į Rusiją vežė juos gyvuliniam vagonė, kur jie susitiko su 40 biteniškių tremtinių. Sargybą ėjo du kareiviai. Kelionėje mirė senelis. Geležinkelio stotis buvo toli nuo miesto Bugulmo (Samaros gubernijoje), kuriame buvo kapinės. Tremtinių prašomas, stoties viršininkas su laikė traukinį ir leido senelį laidoti. Tėvas nešė ant savo pečių sustingusį lavoną 10 km. per sniegą ir šaltį. Nelauktai, tolimos Rusijos šaltoje žemėje Elzės senelis rado amžiną ramybę.

A. TAMOŠAITIENĖ

SAULĖS RŪMAI

A. TAMOŠAITIS

EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ

Samaroje tėvą atskyrė, nes trėmimo dokumentai nebuvo išduoti vienoje vietoje. Šeima vėl liko Elzės globoje. Netrukus mažasis Endriukas susirgo difteritu. Elzė su Endriuku pateko į ligoninę, o Edė ir Urtė buvo išvežtos toliau su ešalonu. Endriukas mirė ligoninėje, Elzės glėbyje. Elzė nepaleido jo iš savo glėbio, slaugės negalėjo jo išplėšti. Ji praleido visą naktį apsikabinus broliuko lavoną. Rytą atėjo keli daktarai ir klausė kodėl ji neatiduodanti lavono. „Mums sakė, kad jūs išmetat lavonus šunims“ — „Ne, ne mes to nedarome“, sakė daktarai, „galėsi pati įdėti broliuką į karstą ir mes palaidosime“. Toliau Elzė prisimena; kad būnant ligoninėje, kartą atėję keli daktarai ir sustoję traukė degtukas. Kartu atėjęs studentas paaiškino Elzei vokiškai, kad jie traukia burtus, kuris ištrauks degtuką su raudona galvute, pas tą teks Elzei eiti mokyti jo vaikų vokiečių kalbos. Tuo būdu ji pateko pas daktarę Ekateriną Ivanovną Lonskoj. Ten Elzei buvo gerai. Deja, po pusmečio ją išsiuntė toliau į kaimą Boguslavsk, kur daugumą gyventojų sudarė mordvinai. Netrukus ji susijungė su Ede. Ten jos abi pagarsėjo rusiškai rašydamos kareivių žmonoms laiškus jų vyrams.

Kareiviai savo laiškuose žmonoms labai girdavę laiškų rašytojas.

Pagaliau atsirado ten ir tėvas. Martynas Jankus greit pasidarė svarbiausias asmuo kaime. Jis mokėjo daug darbų — pastatyti krosnį, sukalti lovą, galasti peilius ir žirkles avims kirpti. Jei buvo reikalas, sugebėjo ir gyvulius gydyti. Kaimo gyventojai buvo laimingi, nešė jiems medaus, kiaušinių, duonos. Šeimai nestigo maisto.

Dar būnant tremtyje Jankus sukūrė ketureilį, kurį įrašė į mordvų drobę. Vėliau Elzė išsiuvinėjo tuos žodžius, tas kilimėlis kabojo ant sienos Bitėnuose. Šiais keliais žodžiais pasakyta visa gili tremtinio tragedija —

„Atmink Samaros juodą lauką,
Atmink, ten mylimų kapai,
Ten ašarose širdis plaukė,
Minėk tą laiką visada“.

Galop atėjo lauktoji karo pabaiga. Jankų šeima išvažiavo į Samarą. Ten juos surado iš Petrapilio atvažiavusi F. Bortkevičienė ir J. Valaitis ir išsivežė tėvą dalyvauti Petrapilio 1917 m. seime, kaip Mažosios

Lietuvos atstovą. Tėvas grįžo į Bitėnus 1918 m. liepos mėn. Netrukus parvažiavo ir Elzė su likusiais šeimos nariais. Dabar prasidėjo audringas laikotarpis Martyno Jankaus gyvenime. Reikėjo skubiai veikti. Buvo įsteigtas Gelbėjimo Komitetas, kuris buvo svarbus Mažosios Lietuvos išsilaisvinimui. 1923 m. sausio 15 d. įvyko lemiamas išsilaisvinimo žygis — sukilimas. Sukilimas buvo sėkmingas, Mažoji Lietuva atsiskyrė nuo Vokietijos ir buvo įjungta į Nepriklausomą Lietuvą. Pati Elzė nedalyvavo sukilime su ginklu rankose, bet aktyviai prisidėjo, pirkdama ginklus ir dalindama juos sukilėliams. Ryšium su veikla šaulių eilėse, Elzė buvo paskirta Šaulių Moterų Tarybos nare ir apdovanota šaulių žvaigždėmis ir sukilėlių ženklų.

Mažajoje Lietuvoje prasidėjo naujas gyvenimas. Elzė įsijungė į visuomeninę ir kultūrinę veiklą. Ji veikė organizacijose, rengė iškilmes ir minėjimus. Ypač sėkmingai ji suruošė Bitėnuose Motinos Dienos minėjimą. Tai buvo gražus pavyzdys kitiems organizatoriams. Ji buvo taip pat Užsienio Lietuviams Remti Draugijos Pagėgių skyriaus narė. Ji rinkdavo vietinių žvejų dainas, kurias drauge su tėvu dainuodavo. Elzei teko daug jų įdainuoti į magnetofoną Švietimo Ministerijoje. Ji rinko ir tautosaką, kurios pluoštas buvo atspausdintas Tautosakos Darbuose (3-čias tomas, 1937 m.). Be to, ji rinko senus tautinius drabužius ir raštus, ką mini dailininkė A. Tamošaitienė savo knygoje.

Po Mažosios Lietuvos prisijungimo prie savo kamieno — Nepriklausomos Lietuvos — Martyno Jankaus nuopelnai lietuvių atgimimui ir jo karštas patriotizmas bei nepalaužiama drąsa statant savo gyvybę kovos lauke nebuvo užmiršti, jis įėjo į Lietuvos istoriją Mažosios Lietuvos patriarcho vardu. Bitėnai, Rambyno papėdėje, pasidarė savo rūšies Lietuvos tautinio atgimimo Mekka. Daug žmonių, jaunų ir senų, pavieniai ir grupėmis, ir net ekskursijomis, lankė Rambyną, Bitėnus ir seną patriarchą. Į klausimą, kokie žymesni asmenys aplankė Bitėnus, Elzė atsakė — “Paklausk, kas Bitėnuose nebuvo, gal tik Lietuvos prezidentas.” Visi lankytojai, visos ekskursijos būdavo maloniai priimančios Bitėnuose, nežiūrint jų pasaulėžiūros ir, pagal išgales, Elzės pavaišintos. Pasklidus žiniai, kad atvyko ar atvyksta didelis skaičius lankytojų — svečių, jai į talką ateidavo visos apylinkės šeimninės. Atrodo, Elzė turėjo, kaip toje pasakoje, stebuklingą “Tischchen deck sich”. Iš Klaipėdos neretai atvažiuodavo Edė (kuri dirbo Uosto Valdyboje) su jaunimo būreliu. Viso to centru būdavo Elzė, ji ir dainininkė, ir smarki šokėja, o ir puiki šeimnininkė. Jauni, šaunūs svečiai būdavo gardžiai vaišinami ir

linksminami. Bitėnuose buvo didžiulė svečių knyga. Sakoma, kad tai esanti pati sunkiausia knyga Lietuvoje. Joje yra net pasirašęs japoniškais raidėmis japonų atstovas Lietuvai Sigismura. Jis buvo atvykęs su Užsienio Reikalų ministru D. Zaunium ir kitais palydovais. Vėliau netikėtai atsirado ir adv. R. Skipitis, žinomas įvairių pasirodymų organizatorius. Svečio garbei buvo suvaizdintas M. Jankaus inscenuotas vaizdelis prie Rambyno akmens. Elzei teko vaidinti vaidilutę. Šis simbolinis vaidilutės epitetas yra kartais ir dabar naudojamas minint Elzė laikuriuose straipsniuose. Laimei, ši svečių knyga, dabar įgavusi istorinės reikšmės, nežuvo, ji yra Lietuvoje universiteto archyve.

Klaipėdos Kraštą 1939 m. atplėšus nuo Lietuvos, prasidėjo ir mūsų visų tragedija. Lenkų-vokiečių karas, pabėgėlių banga iš Lenkijos, sovietų okupacija, mūsų tautos žiaurus žudymas ir deportacijos. Vokiečių okupacija, spauda ir jų organizuotas “holocaust” mūsų krašte, kuris paliko dėmę mūsų taikingai tautai.

Einant karui prie galo, 1944 m. spalio 7 d. vokiečių gestapas jėga išvarė Jankų šeimą ir kitus Bitėnų gyventojus, net grasindamas sušaudyti, į Vokietiją. Reikėjo vėl skubiai krauti vežimą. Ir Elzė su sunkiai sergančiu tėvu, Urte ir aklu broliu Kristupu, apleido mylimus Bitėnus. Kartu važiojo ir šeimnininkė Ona su savo sūneliu Vytuku, kurį Elzė daug metų globojo. Edė dirbo tuo laiku Lietuvos pasiuntinybėje Berlyne. Sunki ir varginga buvo kelionė. Sustodavo pas ūkininkus. Jų buvo visokių — daugelis priimdavo su užuojauta ir skirdavo ligoniui gerą lovą, bet buvo ir tokių kurie nepriimdavo į namą ir gailėdavo pieno vaikui. Pagaliau per Bartenšteiną, Mecklenburgą jie pasiekė Flensburgą. Tą kelionę plačiai atpasakojo Elzė knygoje “Martynas Jankus”. Labai didelis apsigyvimas buvo Husume, kai stovykloje jų nepriėmė lietuvis komendantas ir palaikė juos ne lietuviais. Reikėjo vėl kraustyti. Mažu traukinėliu nuvežė 25 km. nuo Flensburgo į Steinberg-Kirche. Tenai išdalino juos ūkininkams. Jie pateko pas ūkininką Petersoną. Geras tai buvo žmogus, bet nedatekliaus neturėjo. Penkiese miegojo viename kambarėlyje, tėvui paskyrė geresnę lovą prie lango. Ona su Vytuku ir Elze turėjo guolį, Kristupui teko du metus gulėti ant grindų. Skaudu būdavo, kai vokiečiai sakydavo — kodėl jums nepadeda jūsų “Landsleute” — tėvynainiai. Išgirde apie liūdną Jankų padėtį atskubėjo juos aplankyti S. Kuzminskas ir V. Sidzikauskas, bet tik atvažiavęs p. Bildušis pasirūpino Jankų šeimą perkelti į Husumo stovyklą, ir ten M. Jankui paskyrė kambarį. Tai buvo buvusios pieninės patalpa, apleista ir suteršta. Kai kas iš

stovyklos gyventojų sužinoję, kad patriarchas bėdoje, atėjo Elzei į talką. Sutvarkius kambarį, buvo išrūpinta patogi lova mirtinai sergančiam senukui. Elzė su dėkingumu ir pagarba mini kun. J. Staškaus, Lietuvių Kankinių parapijos Mississaugoje klebono motiną, kuri jiems daug padėjo sunkioje valandoje. Ten, pagal ano meto sąlygas, jaukiai ir gražiai sutvarkytame kambaryje Jankų šeima gyveno, kol jų neperkėlė į naują, gerą Muetzelburgo stovyklą. Naujoje stovykloje drauge su Martynu Jankum apsigyveno Elzė, atsirado ir antroji duktė Edė, aklas Kristupas bei Ona Bakaitytė su Vytuku. Neilgai jie džiaugėsi bendru patogiu gyvenimu. Po trijų savaitių, 1946 m. gegužės 23 d., didis aušrininkas ir M. Lietuvos patriarchas atsisveikino su šiuo pasauliu. Jis nenustojė sąmonės iki paskutinio atodūsio ir dar priminė tiems, kurie kada grįš į Bitėnus, kad neapleistų Joninių apeigų.

Po tėvo mirties Jankų šeima persikėlė į Klein Wiltensee. Edė baigė Raudonojo Kryžiaus medicinos seserų kursus ir išvažiavo į Angliją darbams. Kanados Akliųjū Institutas priėmė Kristupą. Kartu su juo atvyko į Torontą ir Elzė.

Elzė, šiek tiek apsitvarkius ir įsikūrus Toronte, užmezgė santykius su lietuviais, ypač klaipėdiečiais. Pirmiausia ji norėjo atkurti seną mažlietuvišką šiuipinio tradiciją. Į pirmą įsteigtą mažlietuvių būrelį įsijungė: Buntinai, Dičpetriai, Kybrancai, Stanaičiai, Anysai, Adamavičiai ir kiti. Vėliau prisijungė mažlietuvių bičiuliai su jų nuolatinio pirmininku L. Tamašausku. Pradžioje šiuipinį ruošdavo šeimose, vėliau, būriui padidėjus, nutarta išeiti į viešumą. Elzė buvo patyrusi organizatorė, ir mažlietuvių šiuipinys laikui bėgant buvo tapęs tradicija kultūriniame Toronto lietuvių gyvenime. Elzė, pasipuošusi tautiniais rūbais, su malonia šypsena, priimdavo svečius. Ji tapo mažlietuvių šeiminingės simbolium. Šitie pobūviai nebuvo komercinio pobūdžio — narės norėjo šiltoje, šeimyniškoje atmosferoje išlaikyti senus papročius. Elzė mokėjo patraukti menininkus ir sudaryti įdomias programas. Iš jų atžymėtina būtų muzikų D. Rautinš ir D. Viskontienės pasirodymas su sutartinėmis senoviškomis dainomis. Elzė neapsiribojo vien mažlietuvių šiuipinio rengimu. Ji plačiai įsijungė į lietuvišką veiklą — visuose svarbesniuose lietuviškuose parengimuose ji dalyvavo kaip rengėja ar padėjėja. Ji neužmiršo ir savo senųjų organizacijų. Ji buvo Martyno Jankaus Brocktone ir Putvio šaulių kuopos Toronte garbės narė, taip pat Mažosios Lietuvos rezistencijos sąjūdžio Toronto skyriaus vicepirmininkė. Ji buvo daug metų Evangelikų Išganytojo parapijos draugijos pirmininke. Kai dėl

ELZĖ JANKUTĖ

sveikatos pasitraukė, ji buvo išrinkta tos draugijos garbės pirmininke.

Muzikė D. Rautinš sudomino Otavos muziejaus Folkloro skyriaus vedėją lietuviškomis liaudies dainomis, ir susitarus su Elze, jos atvažiavo ir įrekordavo jas į kasetes, kurios dabar yra Otavos muziejuje. Jos pastangomis buvo išleista knyga apie Martyną Jankų. Elzė surado leidėją J. Bachuną ir redaktorių knygai — P. Alšėną. Ji pati daug padėjo pasakodama savo atsiminimus.

Reikia pripažinti, kad Elzė buvo ne tik apsviešta savo tėvo aureole, bet ir pati, savo veikla, užtarnavo žymią vietą pokarinių lietuvių išeivių gyvenime. Pati Elzė Jankutė nepasižymėjo politinėmis kalbomis, patriotiniais rašiniais ar atsišaukimais, bet ji nenuilstamai dirbo. Ji negaišino nė valandos dienoje. Ir senatvėje ji skaitė visą lietuvišką spaudą ir gražiai mezgė. Metų metais,

turbūt, nebuvo nė vienos loterijos, kad nebūtų jos darbo skaros, pagalvėlės ar kitko. Jos kepti “napoleonai” nuolat puošdavo vaišių stalus parengimuose.

Elzei Jankutei suėjo 90 metų 1984 m. liepos 16 d. KLB-nės Toronto Apylinkės Valdyba iš anksto rūpinosi komiteto sudarymu Elzės Jankutės pagerbimui suruošti. Tuo tarpu ji susirgo ir pateko į ligoninę. Pagerbimas buvo suruoštas, kaip planuota, liepos 16 d. Jo kaltininke buvo atvežta iš ligoninės kėdėje į Prisikėlimo parapijos salę, kur gausus būrys svečių pasitiko ją garsiomis katutėmis. Elzės Jankutės pagerbime buvo ir svečių, atvykusių iš kitur. Šeimą atstovavo Elzės brolio Merčio-Martyno (mirusio 1956 m. Vokietijoje) duktė Ieva, buvo ir augintinis Vytautas Bakaitis su savo šeima, dainininkė Aldona Buntinaitė, dalyvavusi meninėje vakaro programoje, evang. vyskupas Anas Trakis — visi iš JAV. Anas Lymantas, žurnalo “Pa-jūris” redaktorius, pasakęs pagrindinę kalbą. Sveikino gen. konsulas dr. J. Žmuidzinas itin reikšmingais sveikinimo žodžiais — “Jūsų 90 metų sukakties proga brangindamas Jus, kaip gyvąjį mažlietuvių tautinės at-

sparos simbolį, reiškiu Jums didelę pagarbą”; taip pat: evang. vyskupas A. Trakis, superintendentas kun. P. Dilys, Prisikėlimo parapijos Toronte klebonas kun. A. Simanavičius, OFM., Ieva Adamavičienė ir kiti. Irena Miklejohn, vakaro programos pravedėja, apibūdino Elzės veiklą Toronte. Organizacijų atstovai įteikė adresus, dalyviai pasirašė specialiai tam paruoštoje knygoje. Įspūdžių kupina ir pavargusi Elzė Jankutė buvo išvežta atgal į ligoninę. Pasilikę svečiai vaišinosi ir dalinosi įspūdžiais.

1985 m. liepos 16 d. buvo atšvęstas Elzės Jankutės 91 metų gimtadienis. Ji buvo parvežta iš Queen Elizabeth ligoninės į jos butą, kur susirinko visi artimieji ir prieteliai ir drauge su ja praleido popietę. Pačioje rugsėjo mėn. pradžioje Elzė Jankutė sunegalavo ir buvo nuvežta į St. Joseph ligoninę, kur po savaitės, rugsėjo 9 d., paliko šį pasaulį ir mus. Rugsėjo mėn. 13 d. po eku-meninių pamaldų, ji buvo iškilmingai palaidota šv. Jono kapinėse, Mississaugoje, šalia brolio Kristupo ir seserų Edės ir Urtės. Tebūnie jai lengva svetingoji Kanados žemė!

MAŽLIETUVIŲ VAIŠIŲ DALYVIAI APIE 1960 METUS

Pirmoje eilėje, iš k.: Jocienė, dr. Ansysas, Anysienė, Elzė Jankutė, Pogoželskienė, Dambaras; antroje eilėje, iš k.: Jocas, Gylienė, Kybrancienė, Buntinienė, O. Yčienė, Brakienė. Jankus; trečioje eilėje, iš k.: Edė Jankutė, Tarvydas, Stanaitis, Didžpetrienė, Garbačiauskas, Tarvydienė.

* *

* *

Jau tokia yra žmogaus prigimtis, kad gyvenimo nemalonumus, nesėkmes ir skriaudas giliai suprantame tik tada, kai jos paliečia mus pačias. Dienraščių pirmuose puslapiuose ir televizijos ekranuose kasdieną matant baisias tragedijas, žudynes, katastrofas ir žemės drebėjimus, gerokai „atbuko“ mūsų jausmai. Atrodo, kad tragedijos yra kasdieninio, bet tolimo gyvenimo tikrovė, kuri mūsų neliečia. Bet pasitaiko, kad nenusisekęs tortas, ne vietoje ir ne laiku praplyšusi kojine ar nutrūkusi saga staiga mums atrodo kaip pasaulio galas. Nėra abejonės, kad sunku išlaikyti proporcingą jausmų formulę, gyvenant palyginti ramų, patogų gyvenimą laisvėje, kurioje neįsivaizduojama jokia pasaulinė tragedija ir kurioje mūsų pačių gyvenimo smulkmenos dažnai iškyla, kaip kokie baisūs milžinai.

Prieš pat Kalėdas visą pasaulį sukrėtė šventėms į namus grįžtančių Amerikos karių 101-osios Oro Divizijos 50 jaunų vyrų ir moterų katastrofa, lėktuvui nukritus beveik ant namų slenksčio. Dar kiek anksčiau stebėjome šurpius Meksikos žemės drebėjimo vaizdus. Retais poilsio ir atvangos nuo darbo momentais yra pravartu susimąstyti... Štai, prieš pat šventes gavau pranešimą, kad mano Amerikos Karo Laivyne tarnaujantis jauniausias sūnus nevalgys su manimi Kūčių pirmą kartą gyvenime. Berankiodama kalėdinės eglutės papuošalus, pradėjau gaudintis, dar pagalvodama apie savo jaunesniąją dukrą, gyvenančią Havajuose ir savo kitą sūnų, tarnaujančią Floridoje. Staiga prisimenu žuvusių karių šeimų ašarotus veidus, prezidento Reagano paguodos žodžius... Mano sūnus gyvas ir sveikas, plūduriuoja kažkur vienoje iš plačių pasaulio marių. Jo mielą balsą girdžiu Kalėdų dieną — sveikina mane lietuviškai su šventėmis ir sakosi dar nešiojantis uniformos kišenėje kalėdaičio gabalėlį. Telefonas suskamba. Iš tolimųjų Havajų kalba mano dukra — išsiilgusi, bet laiminga, sveika... Vėliau atsiliepia vyresnysis sūnus iš Floridos. Mano namuose tuo tarpu vieši visi likusieji šeimos nariai ir giminės. Blykčioja spalvotos žvakelės, atsispindi židinio veidrodyje. Už lango žiema, bet viduje jauku, šilta ir gera... Pasijuntu laiminga ir daug už ką dėkinga. Ilgesys gali palaukti, bet žinojimas, kad visi sveiki ir laimingi, nustelbia gaudų momentą. Kitiems yra daug gaudžiau... Meksikoje, Afganistane, Beirute ir... Lietuvoje.

Rytą po Kalėdų atsikėlusį pradėdau rengtis į tarnybą. Praskleidusi užuolaidą, žiūriu pro langą. Ir vėl snigo. Sniego daug, beveik iki kelių, o pusnys ties garažo

durimis atrodo bauginančiai. Sniego kasėjas vėluojasi. Tai kas, kad mano įstaiga jauki, graži ir patogi — reikės vėl slidinėti, kovoti su automobiliu, saugotis kitų vairuotojų. Atbėgusi į virtuvę, užkaičiu kavos virdulį ir iš prieangio pasiimu dienraštį. Prieangis šaltas, o ant laiptų matau galias mano dienraščio išnešiotą pėdas. Kaip gerai, kad man to nereikia daryti. Dienraščio pirmame puslapyje didžiulė antraštė: „Bedarbiai registruojasi labdaros įstaigose. Jų vaikams nebuvo linksmos Kalėdos ne tik be dovanų, bet jiems stinga maisto ir šiltų drabužių“. Pasipurtau, pagalvojusi, kad nei man, nei maniesiems tokių problemų nėra. Bedarbiai... Staiga man mano tarnyba pasirodo reikalinga, vertinga ir brangintina. Clevelande visada sninga prieš Kalėdas. Skūstis nėra ko, nes esu laisva ir galėčiau taip sutvarkyti savo gyvenimą, kad nereikėtų rūpintis sniegu kur nors kitame Amerikos krašte. Metu žvilgsnį į savo knygų lentyną — akis užkliūva už Stefanijos Rūkienės „Grįžimo į laisvę“. Atverčiu seniai skaitytos knygos vieną puslapį ir skaitau apie žiemą Sibire ir apie mūsų tremtinių vargus... apledėjusius rąstų namelius... medžių kirtimą speigo temperatūroje. Kai už keletos minučių užvedu savo automobilio motorą, jaučiu, kad neturiu jokios teisės skūstis ar dejuoti.

Grįžusi iš darbo pamiršau savo rytinę meditaciją. Kasdieninio gyvenimo smulkmenos, pasiruošimai naujiems metams bei svečiams reikalauja viso mano laisvalaikio. Vartau dar savo mamytės ranka surašytus lietuviškus receptus. Kur gauti dar maltų aguonų, kad nereikėtų važiuoti keliolikos mylių? Pakeliu akis ir apžiūriu virtuvės lubas. Reikėtų perdažyti, bet jau šventės baigiasi. Norėčiau naujų užuolaidų — tos pačios jau nusibodo. Ir spintelių durelės jau nebe tokios baltos, kaip prieš kelis metus. Žodžiu — vieni rūpesčiai: ir sidabro valymas, ir tortų kepimas, ir svečiams pasiruošimas. Užstačiusi sriubą, einu pažiūrėti vakarinių televizijos žinių. Laikas bėga, o dar turiu pradėti tešlą tortui, sutvarkyti svečių miegamąjį, peržiūrėti savo garderobą, kad apsispręsciau, kaip apsirengsiu Naujų Metų sutikimui... Gal reikia nusipirkti ką nors naujo — nusibodo pemykščiai skudurai... Tuo tarpu televizijos ekrane sublyksi didžiuliai ugnies liežuviai. Ugniagesiai turi vargo gesindami gaisrą, nes vanduo bematant šąla, o kelių aukštų namo stogas jau subyrėjo ir pražuvo liepsnose. Sudegė vienos šeimos namas su visu turtu. Paliko šeima su keturiais mažais vaikais visiškai be nieko vos išgelbėjusi savo

gyvybę. Uždarau aparatą, einu atgal į virtuvę, iš kurios sklinda malonus buljono kvapas . . . Bus ir aguonos, ir pavasarį pasamdysiu darbininką atnaujinti virtuvę, kuri iš tikro neatrodo blogai . . . Ir manau, kad užteks man išeiginių drabužių, kurių nebuvau užsidėjusi daugiau kaip vieną kartą.

Ir taip ruošiantis šventėms, svečiams ar svečiuojantis, vis rūpesčiai: darant manikiūrą, užlūžo vidurinio piršto nagas; virtuvėje palikau neišneštas šiukšles, kurias sekantį rytą turėjo miesto darbininkai surinkti; pasirinkau suknelę, prie kurios rausvumo neturėjau tinkamo atspalvio lūpų pieštuko; vienas auskaras pasidarė laisvas — turėjau dėti kitus . . . Važiuojant į svečius, man į akį įkrito blakstiena. Braukdama ašaras ir bandydama išvaryti blakstieną iš akies, gerokai apgadinau žalsvus vokų dažus . . . Ar ne graudu? O kas būtų, jei būtų suskaudėjusi galva, arba prisvilęs kepsnys, arba sukritęs tortas, arba prairusi kojine?

Bet kitur rūpesčiai yra nepalyginamai didesni: gaisrai, žemės drebėjimai, tragiškos mirtys . . . priespauda, nelaisvė, tremtis . . . O manieji tokie menki . . .

V. ČERNIAUSKAITĖ

VERBŲ SEKMADIENIS

SUDRASKYTA CHRIZANTEMA

MARIJA TŪBELYTĖ KUHLMANIENĖ

Pakeliui į Jošikuni studiją Mirga stabtelėjo ties didžiaisiais Todži šventyklos vartais. Nors ji pro juos praeidavo beveik kas rytą, jai prie jų prisitartinus kaskart iš naujo užimdavo kvapą. Kokie jie buvo didingi ir masyvūs ir kiek iš jų dvelkė jėgos ir galybės!

Ir staiga ją ir vėl apėmė gailestis, kad likimas jai nebuvo lėmęs pamatyti Japonijos tokios, kokia ji buvo kadaise tada, kai į ją dar nebuvo įsibrovę dangoraižiai, smilkstantys fabrikai ir neono reklamos . . . Tada, kai joje dar viešpatavo tas senajai Japonijai taip būdingas vieningumas, ir iš visur dvelkė tiek harmonijos ir įgimto grožio pajautimo.

Mirga dar sykį su nostalgija žvilgtelėjo į galinguosius Todži vartus ir paskui atsidusdama nužygiavo triukšmingos Ičidori gatvės link.

Jai pasiekus Jošikuni puodininksytės studiją, jos kolegos puodžiai joje jau uoliai tekino savo ratelius, maigė ir minkštino molį. Pasi-sveikinus tyliu "ohajo gazaimas", Mirga atsargiai prisiskverbė į jai skirtąjį kampelį ir nedelsdama prisėdo prie darbo. Tačiau puodžiavimas jai šį rytą nesisekė: pirmas puodas išėjo kreivas ir jai teko jį vėl sugniužinti, antras pasirodė per mažas, neproporcingas ir todėl taipgi niekam tikęs. Nutarusi, kad ji šiandien visvien nieko gero nenulipdys, Mirga nusiplovė rankas, nusirišo placią mėlyną prijuostę ir, tvarkingai ant lentynos išrikiavusi savo amato įrankius, išėjo.

Apsižvalgiusi po siaurą mažomis krautuvėlėmis ir užteigomis išmargintą gatvę, ji neskubėdama pasuko Marujamos parko link.

Kairėje, virš pilkų senojo Kijoto stogų, į žydrą rudens dangų stiepėsi garsusis Heidži kalnas. Dvyliktame šimtmečiuje jo viršūnėje įsikūrusiame vienuolyne buvo įsitvirtinę karingi ir plėšikauja budistų vienuoliai, kurie dideliais ginkluotais būriais leisdavosi žemyn į Kijoto, plėsdami ir žudydami tuometinės sostinės gyventojus. Dabar gi statūs kalnų slaitai buvo žali ir taikūs.

— Kaip keista, kad nors jau ir pats spalų mėnesio galas, čionai dar nesimato nė vieno gelsvo lapo. — pagalvojo Mirga, ir tuoj pat ilgesingai prisiminė, kaip dabar turėtų būti gražu pas juos Rhode Islande. Vytukui ir Algiui išėjus mokyklon, mama besitvarkydama apie namus, sustoja ties verandos durimis, ir bežiūrėdama į įvairiais raudonumo atspalviais pasipuošusius klevus, galvoja apie savo į tolybes iškeliavusią dukterį . . . Šeštadieniais visa šeima drauge grėbia lapus, tėtis iš rūsio atneša naminės gijos, viskas taip jauku ir sava.

Pasiekusi parką, Mirga atsisėdo ant pirmo pasitaikiusio suolo ir staiga pasijuto tokia be galo vieniša, tokia svetima, tokia tarsi ištremta.

— O juk niekas manęs į Japoniją nevarė, — bandydama pasi-guosti sau pačiai pašnabzdėjo ji. — Tėvai netgi stengėsi mane nuo tos kelionės atkalbėti.

— Jeigu jau taip prireikė tų puodų, tai juk galėtumei juos susirasti ir kur arčiau, kam čia dėlei jų trenktis į kitą svieto galą. — pro pypkės dūmus murmėjo tėvas.

— Bet Jurgi, tu gi žinai, kad Murgutė Japonijon nori ne vien dėl puodininkystės — jai juk reikia prasiblaškyti, pamatyti ką naujo, tu gi žinai . . . įterpė mama.

— Žinau, žinau, ir todėl iš esmės nesipriešinu. Tegu sau sveika važiuoja, gal pamąčius kaip ten Azijoje žmonės vargsta, jos pačios širdgėla, jai pasirodys nebe tokia baisi.

O toji Mirgos širdgėla buvo Kęstutis. Keturis metus draugauta, keturis metus pinta bendrus ateities planus, o paskui staiga . . .

Atsiminus Kęstutį, Mirkai tapo dar griaužčiau ir ji iš rankinuko išsitraukusi nosinaitę, jąja dėl visa ko prisidengė akis.

— Atleiskite, bet nejaugi čia pas mus Japonijoj iš tikrųjų taip labai liūdna? — kiek nelankščia, bet taisyklinga anglų kalba ją netikėtai prakalbino vyriškas balsas.

Mirga atitraukė nuo akių nosinę ir pamatė prieš ją bestovintį jauną, malonaus veido, vidutinio ūgio japoną.

— Tai ne Japonijos kaltė, — prisiversdama nusišypsoti atsakė ji. — Aš . . . aš tik kartais labai pasiilgstu namų — pasijuntu nuo jų taip toli, toli.

— Pilnai jus atjaučiu; mes, japonai, irgi esame labai prisirišę prie saviškių.

Jaunuolis kiek patylėjo, paskui tarsi kiek dvejodamas, atsargiai prisėdo ant kito suoloelio galo. — Jūs čia studijuojate? — paklausė jis.

— Aš į Kijoto atvykau pasitobulinti puodininkystėje. Man visada labai imponavo, kad pas jus Japonijoj geras puodžius gerbiamas lygiai taip pat kaip ir geras dailininkas ar tolygis skulptorius.

— Taip mes, japonai, labai vertiname savo puodžius. Tai juk labai svarbi mūsų kultūros dalis. Bet mes taipogi labai domimės ir kitomis meno sritimis. Tačiau daugiausia už viską mylime gamtą. Ypač pavasarį, sakuros metu, kai visur pražysta tūkstančiai rausvų ir baltų vyšnių . . .

— Galiu įsivaizduoti, kaip tada pas jus gražu!

Jaunasis japonas pritariančiai palingavo galva ir paskui netikėtai pašokdamas nuo suolo žemai nusilenkė prieš Mirgą. — Dovanokite, kad iki šiol jums dar neprisistačiau. Aš — Hiroši Jamamoto.

— O aš Mirga Šaulytė.

— Atleiskite žingeidumą, bet nors jūs ir kalbate kaip tikra amerikietė, jūsų pavardė tokia — neamerikoniška.

— Tai todėl, kad esu lietuvaitė.

Ir Mirga jam čia pat trumpai nupasakojo apie Lietuvą, jos istoriją ir tragišką dabartinę jos būklę.

Jiems dar kiek pasižnekėjus apie kitus dalykus, ji žvilgterėjo į jai Kęstučio per pereitas Kalėdas dovanotą auksinį laikrodėlį. — Atrodo, kad man jau, deja, laikas grįžti namo.

— Jeigu pavėlysite, aš jus mielai namo nuvešiu ant savo motociklo.

Mirga neryžtingai pakreipė galvą. Su šituo visai nepažįstamu vyruku — ant jo motociklo? . . . Ir dargi šitame pasiutusiame vidudienio eisme?

— Jeigu jums baugu, prizadu būti labai atsargus, — matomai atspėdamas jos mintį, šyptelėjo Hiroši Jamamoto.

— Bet . . . bet man bus tikrai sunku jums išaiškinti, kur aš gyvenu . . . Kadangi pas jus Japonijoj nėra tikslų antrašų . . .

— Nesirūpinkit. Aš tai jau ir taip žinau, — pertraukė ją Hiroši. — Jūs gyvenate ten už Daigoku šventyklos, lengvai į kalną vedančioje gatvelėje, antrame senoviško japoniško namo aukšte, virš daržovių

krautvės.

— Iš kur jūs viską taip žinote? Nejaugi esame kaimynai?

— Ne, ne kaimynai, bet . . . bet aš syki buvau jus nusekęs namo.

— Hiroši Jamamoto lengvai parausdamas įsiziūrėjo į mažais akmenėliais nubertą Marujamos parko taką. Aš jus pirmą kartą išvydau pačiame mieste centre, netoli nuo didžiojo Kabuki teatro, — pradėjo jis. — Jūsų šviesūs plaukai ir balta vasarinė suknelė mūsų tamsiai apsirėdžiusių kijotiečių minioje svytėjo tarsi — tarsi netikėtai juodame tvenkinyje pražydusi vandens lelija.

Čia jis kilstelėjo galvą ir vos pastebimai nusišypsojo. — Jūs man tada pasirodėte tokia skaisti ir tokia nepaprasta, kad man be galo panoro ką daugiau apie jus sužinoti. Nedrįsdamas jūsų pakalbinti, pradėjau jus sekti. Ne tiek sekti, kiek eiti ten, kurėjote jūs. Kai jūs sustojote ties senu japonišku namu ir, draugiskai pasveikinus daržovininę, pradėjote kopti į antrą aukštą — atspėjau, kad jūs tenai gyvenate. Man buvėniant, jūs pravėrėte langą ir tarsi kažkieno laukdama pro jį išsilenkėte . . . Ir aš pagalvojau . . .

— Sprendžiant iš to, ką jūs man tik ką pasakėte, pertraukė jį Mirga, — šis mūsų susitikimas nebuvo visiškai pripuolamas.

— Ne, nevisiškai.

— Ar galėčiau jus pakviesti sekantį sekmadienį su manim išvažiuoti kur į užmiestį. Kaip jau būsite pastebėjusi mūsų Kijoto apylinkės tikrai gražios, — motociklui sustojus ties Mirgos namais, tarė Hiroši. — Aš tai progai galėčiau iš brolio pasiskolinti jo mašiną.

Mirga, nežinodama ką atsakyti, prikando apatinę lūpą.

— Pilnai suprantu jūsų dvejojimą, bet prašau, labai prašau neatsisakykite. Prizadu, netgi prisiekiu, kad jums mano draugijoje neįvyks nieko nemalonaus.

— Jei jau taip, tai aišku turiu sutikti!

— Puiku, laukite manęs apie devintą.

Sekmadienio rytas išaušo itin giedras ir saulėtas. Ir kai Hiroši Jamamoto lygiai devintą privaziavo prie jos namų, Mirga išsilenkdama pro langą jam linksmai pamojo ranka. — Koniči va, Hiroši San! Kokia šiandien žavi diena!

— O aš taip bijojau, kad jūs būsite nutarusi su manim nebevažiuoti, — išlipdamas iš raudonos, išblizgintos Hondos, jai šūktelėjo jis.

— Mes, lietuvaitės, visada laikomės duoto žodžio!

— Jei sutiksime, norėčiau jus šiandieną nusivežti į vieną labai vaizdingą šventyklą, kiek vėliau įsukdamas į vakarų pusėn vedantį greitkelių, — tarė Hiroši. — Šventyklą, iš kurios kiemo kaip ant delno matosi visas mūsų didysis Biwos ežeras, kuris yra įgavęs šį vardą todėl, kad jo forma yra labai panaši į mūsų senoviskąjį muzikos instrumentą, kuris taipogi labai primena ir jūsų gitarą. Tos šventyklos abotas, yra senas mano amžinatilsio bočelio draugas — jiedu kadaise drauge augo ir mokėsi Nagojos mieste. Bočeliui mirus, mūsų ryšis su juo lyg ir nutrūko, tačiau esu tikras, kad jis labai nudžiugs mūsų atsilankymu.

— Šia proga prašau papasakokite kiek daugiau apie save, — bandydama mažutėlėje mašinoje kaip galima patogiau susidėstyti savo ilgas kojas, paprašė Mirga. — Anądien parke aš jums išsipasakojau apie savuosius ir Lietuvą, bet apie jus ir jūsų šeimą taip ir nepasiteiravau.

— Nesitikėkite išgirsti ką nors įdomaus, — kukliai trukteldamas pečiais, atsakė Hiroši Jamamoto. — Mano tėvas, kuris buvo jūrų karininkas, žuvo Okinavos mūšyje, o motina tuojau po to irgi mirė. Gydytojai tvirtino, kad nuo džiovos, bet aš manau, kad tiesiog iš širdgėlos. Mane ir mano gerokai už mane vyresnį brolių užaugino tas pats tik ką minėtasis bočelis. Jam prieš šešetą metų mirus, brolis

perėmė jo eksporto biznį. Baigęs Kijoto universitetą pradėjau pas jį dirbti ir aš.

— Kaip liūdna, kad jūs užaugote visai be tėvų.

— Bočelis mums buvo labai geras, nors į senatvę ir buvo tapęs gerokai ekscentrišku. Jis, pavyzdžiui, mums neleisdavo vilkėti vakarietišku rūbų, ir mes, grįžę iš mokyklos, turėdavom tuojau persivilkti į senoviškas jukatas . . .

Jiems šitaip besisnekučiuojant, Hiroši iš greitkelio išsuko į siaurą, nuožulnią į kalną bekylantį vieškelį.

— Kaip keista, kad čia pas jus kamelijos žydi rudenį, — apžvelgdama pakelėje bepradedančius sužysti krūmus, pastebėjo Mirga.

— Taip, čia Kansai provincijoje, jos žydi nuo spalį iki sausio mėnesio. O ir lapai pas mus ant medžių tepradeda gelsti tik apie jūsų Kalėdas.

Dar kiek pavažiavus, siaurasis vieškelis dar daugiau susiaurėjo ir staiga visiškai užsibaigė. Hiroši sustabdė mašiną.

— Tikiuosi, kad nebijosite truputį palypėti, — nurodydamas akmeninius, statmenai kylančius laiptus, šyptelėjo jis.

— Gyvenant Japonijoje prie to tenka priprasti.

Po gero pusvalandžio išsivysaus kopimo į aukštą, laibomis pušimis apaugusį kalną, jiedu atsidūrė švarutėliame simetriškoms "bangomis" nušluotame šventyklos kieme.

Tartum pajutęs jų atvykimą, tamsioje šventyklos angoje tuojau pasirodė senas, išdžiuvęs, pilku, išblukusiu abitu apsisiautęs vienuolis, ir iš pirmo žvilgsnio ši efemeriška būtybė Mirgai pasirodė ne tiek žmogus, kiek nuo netolimų kalnų viršūnių atpūstas rūko ruoželis.

— Man rodosi, kad tai jis, — primerkdamas savo kiek žemažiures akis, pašnabzdėjo Hiroši. — Man rodos, kad tai bočelio bičiulis . . .

Ir jis nebuvo apsirikęs.

Jiems visiems pagal japonišką paprotį tris kart viens prieš kitą nusilenkus, vienuolis, kuris iš arti pasirodė labai žemiškai gyvas ir žvalus, prisiartinio prie Hiroši ir, užkėlęs savo gelsvas, kaulėtas rankas ant jo pečių, tylėdamas įsmeigė akis į jaunojo Jamamoto veidą. Paskui staiga vėl atgydamas, pasilenkė į priekį ir jam kažką pašnibzdėjo į ausį.

— Jis sako, kad nors jis manęs ir nėra matęs jau penketą metų — aš nesu beveik pasikeitęs, tik mano šypsena nebesanti tokia atvira ir nuoširdi kaip kadaise, — šalimais bestovinėciai Mirgai paaiškino Hiroši.

Atsitraukęs nuo pastarojo, vienuolis prisiartinio prie Mirgos ir pirštų galais prisilietė prie jos alkūnės. — Dabar jis man tikriausiai ištars ką nors labai gilaus ir reikšmingo, sulaikydama kvapą, pagalvojo Mirga. Tačiau jis tik svetingu gestu mostelėjo už šventyklos besirandančių pastatų link. — Šią šiltą dieną užkopę į mūsų statų kalną, tikrai būsite ištroškę, pasakė jis.

— Šios šventyklos vienuoliai kultivuoja vieną iš visoje Japonijoje žinomiausių arbatų, — jiems virtine beeinant pagal šventyklos sieną bevedančiu takeliu, paaiškino Hiroši.

Oktagonalus paviljonas, į kurį juos nusivedė vienuolis, buvo atviras iš trijų pusių ir iš jo matėsi žavinga tamsiai mėlyno, raudonai ir baltai dryžuotomis burėmis nusagstyto Biwos ežero panorama.

Pačiame paviljono viduryje, ant žemo lakiruoto staliuko buvo išdėstyti mažičiai arbatos puodeliai ir kitokie jos gėrimui naudotini reikmenys. Jiems ant kulnų sutūpus apie stalėlį, vienuolis ramiais ritualistiniais judesiais pradėjo juos vaišinti tikrai ypatingai skania ir aromatinga šio vienuolino arbata.

Rūpestingai aptarnavęs svečius, jis susikišo savo plonas rankas į plačias savo pilkojo abito rankoves ir su pasitenkinimu atmesdamas

galvą pradėjo pasakoti apie savo dabar tikrai jau labai tolimą vaikystę.

— Būdami mokykloje, Hiroši bočelis ir aš buvome dideli pokštinkai. Kai mes Meidži laikotarpyje įstojome į pirmąją vidurinės mokyklos klasę . . .

Ir nors Mirgos japonų kalbos supratimas ir tebebuvo dar labai elementarus, ji pradėjo intuityviai suprasti beveik kiekvieną senojo vienuolio ištartą žodį.

Jiems šitaip besiklausant kartais labai linksmy, bet kartais ir labai liūdnų Hiroši bočelio draugo pasakojimų, kairiame šventyklos kampe staiga dusliai suskambėjo didžiulis bronzinis varpas.

— Nejaugi jau metas vidudienio maldoms? Laikas jūsų draugijoje praskrido taip neįtikėtinai greit, kad aš net nepajutau . . . sušuko vienuolis ir nustebindamas Mirgą savo tiesiog jaunatvišku lankstumu, vikriai pašoko ant kojų.

— Atleiskite, bet turiu skubėti į šventyklą. O jūs jau ir taip su manim seniu čia per ilgai užsibuvę, nusileiskite pakalnėn ir iš visai arti pasigrožėkite mūsų žaviuoju Biwako.

Jiems atsiveikinant, jis nuskynė nuo netoliese augančio kamelijos krūmo pumpurą ir jį įteikdamas Mirgai pasakė: — Jaučiu, kad jūsų jausmai Hiroši tebėra kaip šitas dar neatsiskleidęs žiedas, kuris jeigu eventualiai pilnai pražystų, galės jums atnešti daug laimės, tačiau taip pat ir daug liūdesio. Taigi būkite labai atsargi, labai atsargi . . .

— Kaži kodėl jis mane perspėjo su jumis būti atsargiai? — jiems besileidžiant nuo kalno, susimąscius pastebėjo Mirga.

— Gal todėl, kad seniems vienuoliams meilė visados atrodo kažkas pavojingo.

— Bet mes juk nesame įsimylėję.

— Tačiau gal dar kada nors būsime.

Mirga parausdama perbraukė pumpurą per lūpas. — Meilė iš tikrųjų yra pavojingas reikalas, — pašnabzdėjo ji.

— Spėju, kad jūs jį jau būsite išgyvenusi . . . ir, kad ji baigėsi nelaimingai.

— Taip labai nelaimingai.

Hiroši su užuojauta pakreipė galvą. — Aš jau iš pat pradžių jaučiau, kad jumyse glūdi daug neišverktų ašarų. Jeigu jūs man apie visa tai pasipasakotumėt, jums tikrai taptų lengviau. Sėskimės štai ant šito apsamanojusio laipto ir . . .

Ir Mirga pasipasakojo. Apie tai, kaip ji ketvertą metų artimai draugavo su Kęstučiu Kavaliūnu, kaip jinai jį mylėjo ir buvo pasirodę jį tapti jo žmona . . . Kaip jis pereitą pavasarį buvo tarnybos reikalais išsiųstas į San Franciską ir jau už trijų savačių jai parašė, kad jis Kalifornijoje susipažinęs su kokia tai divorsuota moterim ir dabar suprantas, kad jo ir Mirgos tariamoji meilė tebuves tik vaikiskas žaidimas.

— Jeigu jis bent būtų sugrįžęs ir man viską asmeniškai pasisakęs. Bet laišku . . . viską tarp mūsų nutraukti laišku . . . — staiga apsipildama ašaromis sudejavo Mirga. — Kas būtų galėjęs manyti, kad jis pasirodys toks šaltas ir nejautrus!

Hiroši išsitraukė iš kišenės labai švairią ir labai baltą nosinę ir pradėjo jąja sluostyti nuo verkimo sudrėkusius Mirgos skruostus.

— Išsiverkite, išsiverkite, ašaros gyvenime dažnai esti pats geriausias vaistas.

— O aš maniau, kad jūs, japonai, tokių vaistų visiškai nepripažįstate, pro ašaras nusišypsojo Mirga. — Jūs gi esate tokie santūrūs, tokie stoiški.

— Nieko panašaus! Mes tikrumoje esame itin sentimentalūs ir jausmingi. Ir netgi mes, vyrai, prie progos nesigėdiname pravirkti.

Jis draugiškai perbraukė Mirgai per plaukus. — O dabar grįskime prie ko nors linksmesnio, kadangi pas mus Japonijoje sakoma, kad išsiverkus būtinai reikia suvalgyti ko nors sūraus, noriu jums užfundyti rūkyto ungurio.

— Rūkyto ungurio! Bet jis čia juk pasiutiškai brangus!

— Nesvarbu. Man norisi šią dieną kaip nors ypatingai atšvęsti.

— Kodėl? Nejaugi šiandien yra įvykę kas nepaprasto?

Hiroši Jamamoto paslaptinai nusišypsojo. — Gal ir yra.

— O kaip su tuo mūsų pasivaikščiojimu pagal Biwos ežerą?

— Galėsime tai padaryti vėliau. O dabar pas ungurius! Aš Otsu miestelyje žinau labai neblogą vietelę.

Jiedviem sugrįžus atgal į Kijoto, jau buvo pradėję temti. Lengvas violetinis rūkelis gaubė fantastiškus šio karališko miesto stogus, tamsius, jo senų medinių pastatų fasadus, jo neįtikėtinai siaurutes gatves ir vos vienam žmogui praeinamus skersgatvius.

Mirgai visada atrodydavo, kad Japonija prietemoje pati japoniškiausia. Tada, kai ties namais vienas po kito pradeda įsiziiebi apskriti raudoni žibintai, kai nelygiai dideliais akmenimis išgrįstomis gatvėmis tauškedami getomis ir nešdamiesi savo medinius kibirėlius į bendras maudykles skuba iš darbo sugrįžę kijotiečiai, kai iš jaukiai oranžine šviesa apšviestų uždegtųjų pasklysta viliojantis čirškinamos mėsos kvapas ir iš netolimos šventyklos pasigirsta duslus gongo dūžiai.

— Koks šis jūsų miestas savotiškas ir nuotaikingas, — išsilenkdama pro mašinos langą pastebėjo Mirga, — ir kaip gaila, kad tie nenuoramos Fudživaros įsigėdė sostinę perkelti į Tokijo.

— Kodėl gaila? Kijoto gi visvien liko Kijoto. O, be to, jeigu jis būtų likęs mūsų sostine, amerikiečiai jį per karą turbūt būtų subombardavę taip, kaip jie subombordavo Tokijo. Dabar gi jis, ačiū Dievui, liko nepaliestas.

— Ar jūs, Hiroši, dar ką atsimenat iš to baisiojo karo laikų?

Hiroši besišypsas veidas staiga beveik skausmingai susiraukė.

— Nieko. Aš visiškai nieko nebeatsimenu, — sukąsdamas dantis prašvokstė jis.

— Atleiskit už netaktišką klausimą, bet kadangi aš būdama penkerių metų Vokietijoje išgyvenau paskutinį karo metą, maniau, kad . . .

— Kaip aš jums tik ką esu sakęs, aš apie tai nieko, absoliučiai nieko neatsimenu!

Sekančią dieną, iš Jošikuni studijos, Mirga išvydo ties jos durimis bestoviniuojantį Hirošį.

— Atvykau jūsų atsiprašyti už savo vakarykštį grubumą, — itin žemai prieš jį nusilenkdamas tarė jis.

— Kokį grubumą? — nuosirdžiai nustebdama paklausė Mirga.

— Kai jūs pasiteiravote, ar aš prisimenu karą, aš jums storžieviškai atrėžiau, kad jo nebeatsimenu. Tikrumoje gi, aš jį atmenu kuo puikiausiai. Dvi mano pusseserės buvo Hirošimoje, kai ant to miesto buvo užmesta atominė bomba. Deja, jos netapo vietoje užmuštos ir po kelių savačių jas atvežė į vieną iš Kijoto ligoninių. . . . Mano brolis ir aš ten keletą sykių lankėme . . . ir tos kadaise tokios gražios ir linksmos mergaitės buvo tik . . . tik . . .

— Liaukitės, jūs gi viską šitą jau esate užmiršęs . . . — pamačiusi

A. TAMOŠAITIS

LAPKRIČIO SAPNAS

staiga pelenų spalvos pavirtusį Hiroši veidą, išsigandusi sušuko Mirga.

— Dovanokite, aš nenorėjau jūsų . . . — Hiroši Jamamoto drebančia ranka perbraukė per savo ūmai suprakaitavusią kaktą.

Mirga, nebežinodama ką daryti, apsižvalgė aplink ir pastebėjusi netoliese esantį barą pasiūlė jį užsukti. — Mano tėvas visada tvirtina, kad alkoholis labai padedąs nuraminti nervus . . .

Jiems susėdus jaukiai aptemdytame bare ir Hiroši vienu ypu išmaukus kojosko stiklėlį, jis pradėjo po truputį apsiraminėti.

— Ar jūs žinote, kad mūsų kalboje nėra žodžio “myliu”? Yra “mėgstu”, yra “gerbiu”, bet “myliu” nėra, — žvilgterdamas skersom į Mirgą, nei iš šio, nei iš to, paklausė jis.

Mirga šyptelėdama truketėlėjo pečiais. — Man atrodo, kad tą jausmą nėra labai sunku atpažinti ir be to specifinio žodžio.

Hiroši nuduodamas nusivylimą patempė apatinę lūpą. — O aš tikėjau, kad jūs atsakysite visai ką kitą. — Jis lengvai parausdamas nuleido galvą. — Kaip matote, aš vis dar nemoku tinkamai kalbinti vakarietes. Greičiausiai tai todėl, kad mūsų moterys dar vis tokios neišprususios ir naivios. Atvirai pasakius, su jomis visiškai nėra apie ką kalbėti.

— Ką jūs čia pasakojate! — net pašokdama sušuko Mirga. — Pas jus, Japonijoje, gi yra daugybė išsilavinusių, visą pasaulį apkelia-vusių moterų.

— Yra, bet toli gražu ne kaip jūs sakote, daugybė. Tapti tikrai išsilavinusiom mūsų moterim truks daugiau negu vienos generacijos.

— Bet ar jūs, japonai, nesibijote, kad drauge su išprusimu jose atsiras ir daugiau savarankiškumo. Kiek pastebėjau tai, jūs mėgstate, kad jūsų žmonos būtų ne tik paklusnios, bet netgi ir truputį prieš jus nusižeminusios.

— Deja, jūs esate visai teisi. Spėju, kad mes norime ir vieno, ir kito.

— Bet tai juk neįmanoma!

— Tame ir problema.

Mirga žvilgterėjo į Hirošį, ir jis jai staiga pasirodė toks nuoširdus ir artimas, kad ji vos susivaldė jo nepabučiavusi į skruostą.

— Nejaugi jis man pradeda patikti? — nustebdama šiuo savo impulsu, pagalvojo ji.

— Ar jūs galėtumėt mane tikrai pamėgti? — tarsi atspėdamas jos mintis, paklausė Hiroši.

Mirga primerkė akis. — Mes juk tik dar taip neseniai susipažinome.

— Bet kartais tai įvyksta iš karto, iš pirmo žvilgsnio.

— Gal . . . — nutęsdama žodį atsakė Mirga. Ir tuoj pat prisiminė tą ošiančią mėlyną popietį, kai ji Kennebunkporto pajūryje pirmą kartą išvydo Kęstutį: tokį augalotą, tokį auksaplaukį, tokį . . . taip panašų į galinguosius senovės vikingus. Taip Hiroši buvo teisis, ji tada į Kęstutį įsimylėjo iš pirmo žvilgsnio.

— Vadinasi, aš jums niekados negalėčiau rimtai patikti.

— Bet aš jums to juk nesakiau.

— Tačiau aš tai pajutau. Mes, japonai, esame labai jautrūs. Netgi teigiame, kad turime, ar tikriaus sakant, esame apsigimę su tam tikromis antenomis.

— Antenomis?

— Taip antenomis. Antenomis, kurios pagauna net pačias subtiliausias vibracijas ir niuansus. Tas mūsų pamėgtasis žodis “kimo-či” juk kaip tik ir reiškia tarpe žmonių vyraujančią atmosferą.

— Ir jums atrodo, kad mūsų kimoči nėra toks, koks jis turėtų būti?

— Tuo tarpu dar ne.

Nuo tos dienos Mirga ir Hiroši pradėjo susitikinėti beveik kiekvieną popietį. Jų draugystei beaugant, Mirga ėmė vis rečiau prisiminti Kęstutį ir jaustis beveik laiminga. Tik puodžiavimas jai paskutiniu laiku pradėjo visai nebesisekti. Ties jos rateliu sustodamas “sensei” vis dažniau pagal japonišką paprotį garsiai pro dantis traukė orą ir liūdnei linguodamas galvą murmėjo “saa . . . saa”. Kartą pritūpęs ant jos krėslėlio, jis jai netgi išdrožė pamokslėlį, kurį jos kolega Kenas, kuris jau buvo spėjęs neblogai pramokti japoniškai, jai išvertė į anglų kalbą.

— Jis sako, kad tu pradžioje buvusi jo geriausia mokinė, ir jis tiesiog didžiavosi tavo formų orumu ir simetrijos pajautimu. Tačiau tu dabar tarsi staiga nustojai su moliu kontakto — tu puodžiauji tik rankomis, o nebe siela ir širdimi. Ir todėl tavo puodai neteko savo asmenybės ir tapo nebeįdomūs ir nebegyvi.

— Kaip jis viską teisingai nusakė, — su pagarba pagalvojo Mirga. — Kaip gerai atspėjo, kad mano širdis nebe puoduose.

— Kokie tie japonai visgi keisti, — Mirgai ir Kenui kaimyninėje užėjoje begurkšnojant kavą, pastebėjo pastarasis. — Ir kuo ilgiau gyveni jų tarpe, tuo jie tampa nesuprantamesni. Iš vienos pusės jie turi tą tiesiog fantastiškai išsivysčiusią intuityją, tą jautrumą, iš kitos — jų pagrindinės reakcijos visados tokios neracionalios ir ne-logiškos.

— Deja, visiškai negaliu su tavim sutikti. Bent iki šiol man japonai atrodo itin normalūs.

— Tai tik iliuzija! Tikėk manim, tai tik iliuzija! Tikrumoje jie visi bepročiai. Visi, visi! — su netikėtu įtūžimu sušuko Kenas. O, be to, jie mūsų, svetimtaucių, tiesiog neapkenčia. Ir ne tik kad neapkenčia, bet nuolatos ieško progos mus nužeminti. Ir vis dėlto savo nelemto menkavertiškumo komplekso, — vis daugiau įsikarščiudamas tęsė jis. — Bet tai juk ir ne stebėtina. Palyginti su mumis vakariečiais jie gi tikri neūžaugos, o, be to, tie jų dantys, tie akiniai . . .

— Bet dabartinė karta gi visai kitokia. Jie ir aukštesni ir . . .

— Turiu prisipažinti, kad tas tavo ant savo metalinio žirgo be-sišvaistas samurai yra žymiai išvaizdesnis už vidurkį, — nuolaidžiai nusišypsodamas pertraukė ją Kenas. — Tačiau niekas, absoliučiai niekas manę neįstengs įtikinti, kad japonai yra gražūs!

Mirga primerkė akis ir tuoj pat prieš save išvydo Hiroši: jo subtilią, kiek paslaptinę šypseną, melancholišką jo migdolinių akių žvilgsnį, jo dailias pailgas rankas. Pajuto tą beveik apčiuopiamą nuo jo dvelkiantį fizinį švarumą. Taip jos Hiroši buvo gražus, gražus . . .

— Tiesiog nesuprantu, kodėl tos jūsų didžiulės, griozdiškos marjonetės mane kaskart taip ypatingai užgriebia už širdies, — juodviem su Hiroši išėjus iš Bunraku teatro, nubraukdama ištrykusią ašarą, atsiduso Mirga. — Kai tie nelankstūs, desperatiški įsimylėjęliai, neberasdami kitos išeities, nutaria nusižudyti ir kai jie mėnesienos nušviestame šventyklos kieme raudodami visam laikui atsisveikina, man visuomet darosi taip graudu, graudu.

— Ar tai galėtų būti todėl, kad tu savo pašamonėje su jais identifikuoji? — lengvai šyptelėdamas paklausė Hiroši.

— Nesakyk, kad nujaučiu, jog ir mums vieną dieną teks panašiai išsiskirti?

Užtuot jai atsakęs, Hiroši tvirtai paėmė ją už parankės ir pradėjo energingai skverbtis pro vis dar apie teatrą bestovinėjančią kijotiečių minią.

— Jei nesijauti per daug pavargusi, norėčiau tau parodyti vieną tavo dar niekados nematytą Kijoto senamiesčio kvartalą, — stabtelėdamas po žalsvai blyksniniu neono skelbimu, pasiūlė jis.

— Ko dar klausai? Tu gi žinai, kaip mėgstu su tavim vakarais

vaikštinėti po šį žavų miestą.

— Tad eime.

Palikdami triukšmingą pasilinksminimų rajoną, jie įsuko į tamsią, niūriais japoniskais namais išrikiuotą gatvelę. Ilgokai pasisukinėję tai į kairę, tai į dešinę, jie pagaliau sustojo ties senoviskai išlenktu čerpių stogelių padabintais vartais, kuriuos Hiroši nedelsdamas atkakino sunkiu, beveik archaisku geležiniu raktu.

— Prašau įeiti, — nežymiai nusilenkdamas tarė jis.

Mirga peržengė aukštą akmeninį slenkstį ir iš susižavėjimo taip ir aihtelėjo. Prieš ją besirandančiame japoniško stiliaus sodelyje viskas buvo liete užlieta švelnia mėnesiena. Sidabriniai pilnatis spinduliai atspindėjo tamsiame tvenkinėlyje, vilgino garbanotas chrizantemų galvas, glostė tradicinio akmeninio žibinto stogelį ir ryškino baltais akmenėliais nuberto takelio jau ir taip akinantį baltumą.

— Čia, čiagi viskas, kaip kokioj pasakoj, — pirštų galais atsargiai prisiliedama prie artimiausios chrizantemos, pašnabzdėjo Mirga.

Tačiau Hiroši ją nekantriai truktelėjo už rankos. — Pažvelk į ten!

Mirga žvilgterėjo namų link ir jo antrame aukšte, pro neaiškiai apšviestą sodži langą išydo moters siluetą. Lengvai palinkusį į priekį, jaunoji japonė į juos buvo pasisukusi profiliu ir jos sunki, pagal tradiciją į viršų užskuotais plaukais galva bei iš standrios kimono apykaklės gracingai iškilęs kaklas Mirgai priminė jos tik ką paliestą chrizantemą.

Nenujausdama, kad ją kas nors stebi, ji ramiu judesiu pasitaisė plaukuose iškistą smeigtuką. Paskui išsitiesdama apsižvalgė aplink ir pradėjo pamažu trauktis nuo lango.

— Kas ji tokia ir kodėl ji mane čionai atsivedė? — sekdamas kiekvieną jos judesį, pagalvojo Mirga.

Jai visiškai išnykus, Hiroši lengvai prisilietė prie Mirgos peties.

— Tai mano namai, — tyliai pasakė jis.

Ir Mirga staiga suprato. — O tas šešėlis už sodži — tavo žmona?

Hiroši linktelėjo galva. — Aš nebenorėjau jos ilgiau nuo tavęs slėpti.

— Bet . . . bet kaip tu galėjai? . . .

— Nesijaudink, Misaė apie mus viską žino. Aš jai jau iš pat pradžių viską išaiškinau.

— Ir . . . ?

— Ir ji mūsų draugystei nesipriešina. Tu turbūt neįstengsi to suprasti, bet mano žmona tikrai senoviskai užauginta japonė: visame kame man visiškai atsidavusi, visame kame man paklusni. — Hiroši Jamamoto su pasitenkinimu nusišypsojo. — Tokių kaip ji dabar pas mus Japonijoje beveik nebėra.

— Kaip jai turi būti ilgu kas vakarą šitaip vienišai klaidžioti po tuščius namus, — sekdamas savo mintis, atsiduso Mirga.

— Mūsų žmonos prie to pripratusios, nes mes, japonai, net ir po vedybų ir toliau tęsiame savo pirmykštį nepriklausomą gyvenimą. Tačiau jeigu tu tikrai manai, jog ji jaučiasi vieniša, eime aš judvi supažindinsiu.

Mirga pasibaisėjusi atsoko nuo Hiroši. — Nesakyk, kad tu mane

šį vakarą todėl čionai atsivedei?

— Taip, dalinai ir todėl.

Tarsi pasipiktinusios jo žodžiais, netolimame škrėmedyje staiga taip garsiai sučerskė čikados, kad Mirga krūtelėdama užsidengė delnais ausis. O paskui, atsipeikėjusi, atsukdama Hiroši nugarą baltuoju žvyro takeliu nubėgo vartų link.

— Mirga, paklausk! Tu ir aš gi vienas kitą mylime, — pasi-
vydamas ją, sušuko Hiroši.

— O Misaė?

— Ar aš tau nesakiau, kad ji viską žino ir su viskuo sutinka.

— Nejaugi tu manai, kad aš galėčiau ir toliau su tavim draugauti žinodama, kad šitame name . . .

— Jeigu tu mane tikrai myli . . .

— Tai dabar visai nebesvarbu! — Mirga prisitartino prie Hiroši ir visa drebėdama jam ištiesė ranką. — Hiroši, sayonara!

Tačiau šis, atstumdamas jos ranką ją beveik brutaliai atsuko į save. — Tu nuo manęs taip lengvai nepabėgsi! Mes, japonai, nesame pratę būti šitaip moters atstumti.

Paskui, tartum staiga susigėdęs, bejėgiai nuleido rankas. — Nejaugi tau neatrodo tikrai reikšminga, kad šitame milžiniškame gyvenimo skruzdėlyne mūsų keliai visgi susikirto, — beveik maldaujanciu balsu pradėjo jis. — Kad tu lietuvaite pati viena atklydai į mūsų tolimąją Japoniją, kad mes susitikome, susidraugavome ir pagaliau viens kitą pamilome. Kai aš tavę tą vėlyvą vasaros popietę pirmą kartą išvydau ties Kabukti teatru, aš tuoj pat pajutau, kad mes esame viens kitam lemti.

— Gal ir esame, bet ne šitame gyvenime. Ne šitame . . .

— Tu manęs ne tik kad nemyli, bet netgi iš manęs tyčiojies, — visas parausdamas sušuko Hiroši. — Mano bočelis tikrai buvo teisus. Jūs vakariečiai, visi tokie . . . visi . . . visi . . .

Mirga pravėrė lūpas jam atsakyti, tačiau staiga pravirkdama, skubotai atkėlė vartelius. — Kas jeigu jis dar sykį pabandys mane jėga sulaikyti, — žvilgterdama atgal per petį, pagalvojo ji.

Bet sodelyje Hiroši jau nebebuvo. Tiktai ten, kur jo dar tik ką buvo stovėta ant baltų takelio akmenų, dabar draikėsi sudraskytas chrizantemos žiedas.

Grįžusi į savo buveinę, Mirga net nespėdama įžiebtį šviesos pagal savo čia Kijoto įsigytą paprotį prisitartino prie lango ir tarsi kažkieno laukdama giliai, giliai pro jį issilenkė.

Tačiau ši dienos metu tokia sujudusi gatvelė, dabar artinantis vidurnaktiui, buvo visiškai apmirusi. Tamsūs iš senatvės kiek į priekį palinkę japoniškų namų fasadai atrodė tuoj, tuoj susidurs kaktomis, o ties uždarytu ryžių sandėliu užmirštas žibintas konvulsyviai mirksėdamas bandė pagaliau užmerkti savo nuvargusią raudoną akį. Iš kažkur toli, gal nuo kanų pašlaitėje esancio ryokano, plaukė melancholiški bivos garsai.

Kai Mirga pradėjo pamažu trauktis į kambario gilumą, gatvelės gale staiga pasigirdo lengvi ir skubūs žingsniai; ji užgniauzdama kvapą prišoko atgal prie lango. Tačiau praeivis jau buvo dingęs, ir gatvė vėl buvo visiškai tuščia.

Nuoširdžiai užjaučiame L.K.M.D.
c.v. pirm. dr. **ONĄ GUSTAINIENĘ**,
brangiai Motinai mirus —

L.K.M.D. c.v. ir "Moters" redakcija

Ilgametei "Moters" administratori
BRONEI PABEDINSKIENEI mirus,
nuoširdžiai užjaučiame šeimą —

L.K.M.D. c.v. ir "Moters" bendradarbės

KNYGŲ APŽVALGA

Bronius Kviklys — „Lietuvos Bažnyčios“ — V t., Vilniaus arkivyskupija — I dalis. Išleido Amerikos Lietuvių Bibliotekos leidykla — 1985 m. — Čikagoje. Dail. Petras Aleksa. Kaina — 25 dol. Tiražas — 1500 egzempliorių. Vertinga ir graži knyga.

Šis veikalas skiriamas Lietuvos krikšto ir Vilniaus vyskupijos įsteigimo 600 m. sukakčiai (1387-1987) paminėti.

Tai kapitalinis virš 400 puslapių (teksto ir iliustracijų nuotraukomis) veikalas, istoriškai aprašęs Vilniaus arkivyskupiją, mūsų sostinės bažnyčias, (lietuviškai, bet yra ir sutrumpinti tekstai pradžioje anglų bei lenkų kalbomis).

Pradžioje duodama gana išsami Vilniaus vyskupijos istorija ir visų Vilniaus vyskupų biografijos bei jų atvaizdai. Vilniaus arkivyskupiją aprašant, autorius įžvalgiai nušviečia rusinimo ir lenkinimo pavojus bei konkrečius tos veiklos vaizdus; deja, Vilniaus lenkinimui pridėjo savo galią ir dauguma vyskupų bei kunigų. Nedaugelis dvasiškių nuosirdžiai stengėsi lietuvių religijai apšviesti lietuvių kalba; prieš juos net gi žiauriai kovojo.

Knygoj pagarbi vieta skirta Vilniaus arkivyskupijos dvasininkų martirologijai; ilgas sąrašas žuvusių ir kalintų nekaltų dvasininkų.

Antroje knygos pusėj — apie Vilniaus miesto bažnyčias. Kaip ir kituose „Lietuvos bažnyčių“ tomuose, architektūrinį bei meninį bažnyčių bei paminklų aprašą duoda dr. J. Gimbutas. Broniaus Kviklio tekstui suredaguoti talkino: Jonas Dainauskas, Tėv. dr. Anicetas Tamošaitis, S.J., kun. dr. Juozas Vaišnora, MIC; taip pat, Veronika Kulbokienė, Kun. dr. V. Rimšelis, MIC ir Nijolė Gražulienė.

Tomas Venclova „Tekstai apie tekstus“, Algimanto Mackaus Knygų Leidimo Fondo, atspausa M. Morkūno spaustuvej, Čikagoje — 1985 m. Aplankas — L. Gražučio. Kaina 10 dol.

Autorius įvadiniame žody sakosi, kad esąs paskelbęs daug filologinių studijų; bet šioje knygoj esą populiaraus pobūdžio straipsniai apie literatūrą. Jų yra 25, neperilgi ir įdomūs išprususiam literatui ir tik besidominčiam literatūra. Du knygos skyriai: straipsniai lietuvių literatūros temomis ir nuomonės bei komentarai anglų, prancūzų, lenkų, rusų kūrybos temomis. Niekur — politikos, tik literatūra.

Tomas Venclova rašo vaizdžiai, taisyklina kalba ir gražiu stiliumi; skaitydamas junti, kad tai rašo veikiau poetas (ne mokslininkas). Tačiau juntama autoriaus erudicija. Būtų įdomus straipsnis apie tautosaką ir lietuvių literatūrą; tai pranešimas — kalba PEN Klubu konferencijoj. Tik lietuvių autorių paminėti vos keli; aiškiai tie, kurie knygos autoriaus interesų orbitoj. Kituose straipsniuose — Donelaitis, Maironis, Baltrušaitis, „Trečias Frontas“; superlatyvais įvertinamas Radauskas, Kėkštas; geras straipsnis apie literatūros vertimus šių dienų Lietuvoje.

Antroje knygos dalyje rašoma apie cenzorius, kalėjiminius tekstus; pora straipsnių (irgi superlatyvais, kaip apie H. Radauską) aptariamas Czeslau Milosz. J. Brodskio, Marcel Proust, James Joyce, Virginia Woolf, Francoise Sagan, Prosper Merimee — įvairūs kūrybos aspektai sudaro likusią T. Venclovos svarstymų dalį.

Aptarimuose dažnai vartojami superlatyvai; juntame entuziazmo, perdėjimo įvertinime (dažniau) ir nuvertinime. Tai literatūros pasaulis grynai per Tomo Venclovos daugiafokusinius stebėjimo „akinius“.

Leonardas Žitkevičius — „Aš ne laukiau, kol užaugsiu“, eilėraščiai vaikams, išleido JAV LB Švietimo taryba, su Lietuvių Fondo parama, spaudė „Draugo“ spaustuve, — 1985 m. Iliustratorė — Diana Kizlauskienė. Kaina nepažymėta.

Tai premijuotų (1983 m.) eilėraščių rinkinys; dedikuotas Juozo Gabės atminimui, nes rašytoja Nelė Mazalaitė buvo to konkurso, — poezijos jaunimui, — mecenatė, prisimindama savo mirusį vyrą, labai

mėgusį poeziją ir jaunimą.

Nemažas pluoštas skambių, nuotaikingų eilėraščių — įvairiomis, vaikiškomis, temomis: apie Kalėdų senelį, verkiančius žaisliukus, zuikučius, laikrodį, žiemos roges, stovyklų veiklą ir t.t. Autorius visur nežymiai primena Nemuno krantus, tėviskėlę ir skatina vaikučius būti pareigingais ir tvarkingais. Bet daugumoje eiliuoja apie gamtą, gėles, sodus, knygeles, žaislus, — visa, kas teikia vaikučiams džiaugsmą. Linksma, nuotaikinga knygelė. Iliustracijos — gausios, nuotaikingos ir švelnios, pritaikytos tekstui.

Algirdas Gustaitis — „Kelionės nežinomuose kraštuose“, Lietuviškos Knygos Klubu leidinys — 1985, dail. Ilona Brazdžionienė (viršelis), 140 iliustracijų — autoriaus nuotraukos. Kaina — 9 dol.

Tai kelionių aprašymas po Rytų valstybes ir Meksiką. Parašyta gyvai, vietomis — su literatūriniais dialogais. Daug iliustracijų nuotraukomis; nors ne visos ryškios ir svarbios, bet patikslina ir pagyvina tekstą. Duota gausiai enciklopedinių informacijų apie tuos kraštus; bet daug ir — daug įdomesnių — paties autoriaus keliaujant patirtų įspūdžių, išgyvenimų. Gal daugiausiai iš čia sužinom apie Japoniją: švarūs, modernūs viešbučiai, automobiliai važiuoja kaire puse, nesignalizuoja garsiai. Mokyklose stipri drausmė; mokytojai gerai apmokami, ir t.t.

Dail. Ilonos Brazdžionienės viršelio piešinys — įdomus kompozicine prasme, skoningos spalvos; fantastiniai paukščiai, debesėliai, vėduoklė; geri įvaizdžiai kelionių aprašymui.

„Šventoji valanda“ — religinė 65-kių pusl. knygelė, Nakties Adoracijai Namuose. Tai maldos, skirtos „Naktinės Adoracijos Namuose“ sąjūdžiui kurį pradėjo kun. Matas Crawley Beovey (1875-1960). Lietuvoj Švenčiausios Jėzaus Širdies garbintojų būreliai veikę jau nuo 1927 metų.

Ši knygelė esąs antrasis pataisytas ir papildytas leidimas iš pirmojo (prieš 25 metus); tekstas suredaguotas Aniceto Tamošaičio, S.J. Išleido Lietuvių Naktinės Adoracijos Būrelis Čikagoje — 1985; iliustratorė — Dana Varaneckienė. Kaina nepažymėta. Gaunama adresu: Mrs. J. Lungys, 6299 Washtenaw Ave, Chicago, Ill. 60652, USA.

A.R.

SU IŠPLĖŠTA ŠIRDIMI

KOTRYNA GRIGAITYTĖ-
GRAUDIENĖ

Gražiną Gustaitytę-Krivickienę mes pažįstame kaip „Moters“ žurnalo bendradarbę, ypatingai iš jos straipsnių apie 4 Amerikos prezidentienes: Lady Bird Johnson, Patricia (Pat) Ryan Nixon, Elizabeth Bloomer Ford ir Rosalynn Smith Carter. Šie visi labai vaizdžiai parašyti straipsniai tilpo „Moters“ žurnale 1985 m. Nr. 1,2,3,4. Su šiomis poniosiomis jai teko arčiau susipažinti Baltuosiuose Rūmuose, Washingtone 1964 m., kur ji dirbo spaudos skyriuje kaip lietuvių korespondentė. Tik 1983 m., įvykus automobilio nelaimei (dėl ilgesnio gydymosi), iš tų pareigų atsiskė.

Gimė Gražina Marijampolėje 1908 m. birželio 23 d. Vaikystę praleido Išlauže, kur jos tėvai Mykolas ir Elzbieta turėjo stambų ūkį. Tuo laiku lenkai užėmė Vilnių. Gražinos mamytė dėl to labai susijaudinusi, pro ašaras kalbėjo: „Dabar, kai Lietuva atgavo nepriklausomybę, jie (lenkai) išplėšė Jos širdį — Vilnių!“ Gražinutei šie žodžiai padarė didelį įspūdį. Ji net meldėsi, kad galėtų kuo nors padėti tai Lietuvai su išplėšta širdimi. . . . Atrodo, tas momentas tarp motinos ir dukrelės buvęs lemtingas. Pamildama Lietuvą su ta išplėsta širdimi — Vilnium, ji vis daugiau ir daugiau norėjo apie ją sužinoti.

1927 m. Gražina Gustaitytė baigė valstybinę „Aušros“ gimnaziją, Kaune. Jai lankant penktąją klasę, gimnazijoje buvo suorganizuota „Tėvynės pažinimo“ kuopelė, kurios iniciatoriai (pagal alfabetą) buvo šie gimnazijos mokiniai: K. Avizonis, L. Dargis, J. Dovydaitis, G. Justaitytė. Jie skatino vyresnius ir jaunesnius mokinius atostogų metu rinkti tautosaką, lankyti istorines krašto vietas. „T.P.“ kuopelė, laisvomis nuo pamokų dienomis, organizuodavo iškylas, ekskursijas. Surinkta medžiaga buvo perduodama istorijos mokytojui.

Studijoms Gražina išvyko į Grenoblį, Prancūziją. Ten 1931 m. baigė universiteto teisių fakultetą komercinį skyrį. Grįžusi į Kauną dirbo Finansų ministerijoje; pradžioj prancūzų k. korespondente, vėliau Informacinio biuletenio prancūzų kalbos techniška redaktore. Biuletenis ėjo prancūzų, vokiečių ir anglų kalbomis.

1935 m. kovo 3 d. G. Gustaitytė susituokė su dr. Domu Krivicku tarptautinės teisės profesorium. Tėvynės nelaimių metais, su dviem mažametėmis dukrelėmis, Krivickai atsirado svetimosios žemės kaip ir mes visi. Pokario metais gyveno Freiburge, kur G. Krivickienė įsteigė lietuviams prancūzų k. kursus. Ji taip pat dirbo ir socialinio skyriaus viršininkės darbą D.P. reikalams. Okupacinės prancūzų valdžios, kultūros reikalams viršininko — generolo R. Schmittleino paraginta, ji surinko ir išvertė į prancūzų kalbą 150 mitologinių bei istorinių lietuviškų dainų, kuriose buvo minimi prancūzai. Deja, reikėjo vykti į Ameriką ir darbas liko nebaigtas.

1985 m. rugsėjo 8 d. dr. Domas ir Gražina Krivickai atšventė Washingtono savo 50 metų vedybinę sukaktį. Ta proga skaitėme spaudoj keletą straipsnių apie jų išėjus mokslus, užimamas vietas, pareigas ir darbus. Buvo plačiau rašoma apie jų dukras sukūrusias lietuviškas šeimas ir jų atžalyną. „Moters“ žurnalo puslapiuose tik suglaustai tegalime apie tai pakalbėti.

Gražina Krivickienė atsidadusi savo šeimai ir tautosakai, išaugino dvi dukreles. Irena ištekėjusi už Juliaus Raulinaičio gyvena Kalifornijoje; jų dukra ir du sūnūs taipogi baigę aukštąjį mokslą kaip ir jų tėvai. Jie gerai kalba lietuviškai, nes tik ši kalba buvo vartojama šeimoje. Beto, jie lankė šeštadieninę mokyklą, kurioje keleta metų dėstė lietuvių kalbą ir literatūrą jų motina Irena Raulinaitienė. Jaunesnioji Krivickaitė Rūta Penkiūnienė ir jos vyras patys baigę aukštąjį mokslą, išmokslo ir

„Aušros“ gimn. šeštokės 1925 m., iš k.: (priekyje) B. Grigaitytė (Mačiūnienė), A. Gužytė, M. Biržiškaitė (Žakevičienė); (antroje eilėje) I. Oginskaitė (Banaitienė), O. Jurošūnaitė (Vencienė). G. Gustaitytė (Krivickienė), E. Jakučionytė (Jasaitienė), O. Lekeckaitė (Katilienė)

Gražina su arkliu Palmyra, 1927 m.

abu vaikus: Algį ir Dainą. Rūta net dešimtį metų mokė šeštadieninę Donelaičio vardo mokykloj Washingtono. Vėliau tos pareigos teko jos dukrai Dainelei net keturiems metams. Tai dar neviskas. Ji taip pat organizavo Washingtono lietuvių jaunimo sąjungą ir, kaip pirmininkė, 1979 m. atstovavo Pasaulio lietuvių jaunimo kongrese Londone ir Vokietijoje. Yra kuo džiaugtis Krivickams po 50 vedybinių metų tokiu atžalynu!

Grįškime prie pačios Gražinos, prie jos užbaigtų ir neužbaigtų darbų. Ji neatsidėjo vien mokslams, neprirašė tomų knygų. Ji nepamiršo moters — motinos paskirties. Ji

Kauno čiuożykloje, 1932 m.: iš k.:

J. Mikulskytė, E. Turauskas, G. Gustaitytė,
S. Kuzminskas, S. Čerienė

neišleido iš savo delno dukrelių rankų, neišleido jų iš savo akių. Todėl ir užaugo mergaitės, kuriomis gėrisi ne tik lietuviai, bet ir kitataučiai. Gražina ruošdavo savo namuose pobūvius lietuvių jaunimui pati gyvai įsijungdama į jų pokalbius. Tai patvirtino ir Krivickų vaikaitis Algis Raulinkaitis sveikindamas senelius auksinės vedybų sukakties pagerbimo metu: „Mano senelis gal būtų yra geriausias žvejys, o močiutė — geriausia pasakotoja“.

Tegul man atleidžia dr. Domas Krivickas, kad žodis žodinė, negaliu pakartoti jo sakinių skirtų savo žmonai to pagerbimo metu. Betgi prasmė gerai suvokiau. Tuo esu tikra. Jei būna šeimoje kokia nesėkmė, Gražina visada ieškanti pragiedrulių sprendimuose. Tai ramintoja, guodėja — šeimos šiluma.

G. Krivickienė yra parašiusi 14 puslapių brošiūrą „Žvilgsnis į gyvųjų ir mirusiųjų santykius lietuvių tautosakoje“ iliustravo Marija Biržiškaitė-Žymantienė. Šia tema buvo skaityta paskaita Lituanistikos instituto suvažiavime 1973 m.

1979 m. tai buvo išversta į vokiečių kalbą ir paskelbta „Heimatgruss“ leidinyje. Taip pat 1983 m. G.K. pastangomis išleista lietuvių liaudies dainų plokštelė „Motulės dainos“. Įdainavo Sodauto Bostono lietuvių etnografinis ansamblis. Prie plokštelės pridėti dainų teksto vertimai anglų ir vokiečių kalbomis. Plokštelę savo lėšomis išleido Klara Mrongovius-Enbergaitė.

Vien tik apie Vilnių Gražina surinko apie 300 dainų. 1970 m. paruošė knygą su prof.

Pr. Skardžiaus žodynėliu, dainų metrika ir melodijomis, pavadinta — „Vilniaus lietuvių liaudies dainos.“ Dar Vokietijoje būdama 1948 ji išleido liaudies dainų rinkinį „Daina“, kurį iliustravo Viktoras Petravičius. Įvadą parašė dr. J. Balys.

Gražinos motulė Elzbieta Kubiliūtė-Gustaitienė atmintinai mokėjo beveik 300 dainų. Suvalkijos apylinkėse ji buvo išgarsėjusi dainininkė. Visas šias dainas dukte užrašė ir vėliau perdavė mokslo įstaigoms. Nutilo, Lietuvoje mirusios, jos motulės dainos . . . bet tebeaidi jos, dukters, dukraičių ir produkraičių lūpose bei širdyse.

Su Gustaičių šeima susipažinau prieš daugelį metų, lankydama „Aušros“ gimnaziją Kaune, kur mokėsi ir abi Gustaitytės. Su jaunesniąja — Janute teko keleta metų net vienam suole sėdėti. Jiedvi turėjo dar jaunesnį broliuką Algirdą — dabartinį žurnalistą, kelių vaikams knygų ir Lietuvos žemėlapių autorių. Gustaičių ir Grigaičių draugystė labai sustiprėjo, kai jų tėveliai, mūsų tėviškės pašonėje, įsigijo Kumečių dvarą. Mūsų laukai ribavosi. Abi Gustaičių dukros turėjo labai patogią susisiekimo priemonę — jojimo arklius. Todėl matydavomės nuolatos. O ir pėstiams lankytis vieniems pas kitus, besitęsiančiu — per liūliuojančius javų laukus keliuku, tebuvo tik malonumas. Jojimas Gražinai buvo sportas, pramoga ir džiaugsmas. Ji buvo puiki jojikė ir labai mėgo arklius, kaip ir jos tėvelis. Tad juodu nemažai laiko praleisdavo arklidėse ir laukų ganyklose. Janutės didžiausias

pagėmis buvo muzika. Lietuvos valstybinėje konservatorijoje ji lankė prof. Balio Dvariono pianino klasę.

Vasaros atostogų metu Gustaičių namuose lankydavosi nemažai jaunimo. Didelis sodas, ežeraitis, Širvintos upė puslankiu juosianti sodybą, krūmais apaugusiuos krantuos — pulkai lakštingalų, į vartus vedanti beržų alėja. Kiek romantikos . . . kiek pokštų, juoko! Na, ir meilės. Išsakytos ir nutylėtos . . .

Janutė Gustaitytė dailininko V.K. Jonyno žmona, peranksti mus paliko išeidama amžinajam poilsiui . . . Parvykus iš kapų Gražina apkabino mane tardama: „Dabar, Katrele, tu būsi mano sesuo.“

Tebūna Tau, Miela Gražina, mūsų pagarba ir dėkingumas už suminėtus ir nesuminėtus nuopelnus. Ypatingai už brangią lietuvišką kalbą perduotą savo dukroms ir vaikaičiams Amerikos žemėje, už surinktas ir išsaugotas liaudies dainas — lietuvišką turtą.

GRAŽINOS IR DOMO KRIVICKŲ AUKSINĖ SUKAKTIS

Krivickų mielos dukros Irena Raulinaitienė ir Rūta Penkiūnienė susitarė ir 1985 m. rugsėjo 8 d. suruošė savo garbingiems tėvams pagerbtuves, viename ištaigingame Mitchelville, MD, restorane, jų 50-ties

Gražina ir Domas Krivickai auksinių sukaktuvių proga su dukterimis: Rūta Penkiūnienė (kairėje) ir Irena Raulinaitienė

metų vedybinės sukakties proga. Dalyvavo daug kviestinių svečių. Sukaktuvinkai susilaukė daugybės sveikinimų ir linkėjimų.

Abu Krivickai yra plačiai žinomi iš jų kultūrinių, politinių, visuomeninių pasireiškimų, iš jų straipsnių mūsų spaudoje. Tai iškili lietuviška pora; abu gilūs Lietuvos patriotai. Jų dažni straipsniai mūsų spaudoje leidžia pažinti jų asmenybių gilumą, jų intelektą.

Grazina išdirbusi trejus metus JAV Valsybės Dep-te, 16 metų kaip akredituota korespondentė Baltuose Rūmuose, dalyvau-dama svarbiose spaudos konferencijose, dažnai susidurdama su Amerikos valdžios aukštais pareigūnais, įvairių kraštų diploma-tais, turėjo dažnų progų priminti aukšties autoritetam pavergtos Lietuvos bylą. Ten ji visada pabrėždavo, kad atstovaujanti laisvai, nepriklausomai Lietuvai. Ji būdavo dažna viešnia Amerikos prezidentūroje, turėjo įdomius pokalbius su prezidentų žmonomis.

Graziną tenka prisiminti dar ir kaip tautosakininkę. Pamenu, dar būdamos Aušros gimnazijos bendraklasės draugės, stebėdavomės jos entuziazmu rinkti senovines lietuvių liaudies dainas.

Domas Krivickas studijavo Prancūzijoje ir Vokietijoje. Prancūzijoje įgijo tarptautinės teisės doktoratą, Nepriklausomoje Lietuvoje Kauno universitete dėstęs tarptautinę teisę, dalyvavęs svarbiausiose tarptautinėse bylose, sutarčių sudaryme Berlyne, Varšuvoje, Maskvoje, ir čia Amerikoje laikomas autoritetu lietuvių politiniame darbe. Jis yra Vyr. Lietuvos Išlaisvinimo komiteto pirmininko pavaduotoju, pasižymi savo žinojimu ir sumanumu redaguojant svarbius memorandumus Lietuvos bylos reikalais. JAV kongreso bibliotekoje, Washingtone, jis dirbo 24 metus.

Grazina ir Domas Krivickai dabar yra pensininkai, gyvena Washington, DC ir tebėra aktyvūs ir darbingi lietuvių kultūriname, visuomeniniame ir politiniame gyvenime.

Ir aš džiugiai prisiedu prie gausių sveikinimų ir nuoširdžių linkėjimų mieliems mano jaunystės draugams Gražinai ir Domui Krivickams.

I. BANAITIENĖ

PRAŠOM SUMOKETI
 PRENUMERATĄ UŽ 1986 METUS
 ADMINISTRACIJA

• MOTERYS PASAULYJE

Los Angeles L.K.M. Akademijos suvažiavimo moterys dalyvės-paskaitininkės, iš k.: Alė Rūta-Arbienė, dr. Aldona Šlepetytė-Janačienė, doktorantė Rasa Mazeikaitė, dr. Elena Tumienė ir Birutė Saldukienė (nuotr. O. Motiejūnienės)

MOTERYS LIET. KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJOS 13-TO SUVAŽIAVIMO PROGRAMOJE

Suvažiavimas įvyko 1985 m. gruodžio 26-29 dienomis. Iš 27-rių paskaitų (įvairių mokslų sekcijose) dalyvavo penkios moterys su originaliomis paskaitomis; viena — perskaitė neatvykusio į Suvažiavimą autoriaus paskaitą. Moterys gausiai dalyvavo ir menų srityse

Birutė Saldukienė, (iš eilės žvelgiant į Suvaž. programą), skaitė paskaitą XII. 27 d. Gamtos ir matematikos mokslų sekcijoje (vadovavo inž. Ant. Girmius), tema: "Ar Nojaus tvanas siekė Lietuvą?" Ji "keliaudama žemėlapiais", remdamasi įvairių tyrinėjimų duomenimis, įrodė, kad — nebuvo, nesiekė Lietuvos.

Prof. dr. Aldona Šlepetytė — Janačienė Lietuvių literatūros sekcijoje, kuriai ji ir vadovavo, gruodžio 27 d. skaitė paskaitą — tema: "Pulgis Andriušis — Aukštaitijos sūnus". Surinkusi daug medžiagos, gražiu skaitymu patiekusi ir kūrybos ištrauką, profesorė plačiai ir šiltai paminėjo ir aptarė prieš 15-ka metų mirusį rašytoją — prozininką, nušviesdama jo charakterį ir kūrybą.

Prof. dr. Elena Tumienė, lyginamosios literatūros profesorė irgi Liet. liter. sekcijoje XII. 27d. skaitė paskaitą, tema — "Pranašystė Aleksandro Bloko poemoje 12-ka ir Bernardo Brazdžionio ankstyvesnėje poezijoje." Ši tema domino originalumu ir ypač — mūsų poeto ankstyvesnės kūrybos iškėlimu ir jos nagrinėjimu.

Alė Rūta — Arbienė — Literatūros sekcijoje iškėlė du autorius prozininkus, vieną — gyvenantį išeivijoje — tremty, kitą — Lietuvoje; tema: "Pažintinė erdvė novelės žanre; Kazimiero Barėno "Didesimt viena Veronika" ir Vlodo Dautarto "Senojo gluosnio pasaka."

Doktorantė Rasa Mazeika (Mazeikaite) — gruodžio 28 d. Istorijos mokslų sekcijoje (vadovavo kun. prof. dr. Paulius Rabikauškas, S.J.) skaitė originalią, diskusijas sukelusią paskaitą, tema — "Lietuvos dižinių kunigaikščių Algirdo ir Kęstučio laikysena krikščionybės atžvilgiu". Doktorantė R. Mazeika įdomiai ir drąsiai dalyvavo ir diskusijose, gindama savo tezę (kad Algirdas miręs pagoniu, o ne pravo-

slavu — krikščioniu).

Grazutė Šlepetytė — Sirutienė, irgi Is-
torijos mokslų sekcijoje, perskaitė Dr.
Broniaus Makausko paskaitą — “Lietuvių
mokyklos Vilniuje ir Pietų Suvalkijoje
1920-1939 metais.” Iš autoriaus 50-ties
puslapių studijos ji vykusiai sutrumpino
temą iki 10-ties pusl.; nes Gr. Sirutienė
vilnietė, pati gerai pažinojusi tuos laikus,
galejo prašoma, tai padaryti.

L.K.M. Akademijos 13-tojo Suvažiavimo
meninės programose dominavo moterys:
trijų dailininkių individualinės parodos:
Onos Dokalskaitės — Paškevičienės,
Ramunės Motiejūnaitės — Sarup ir Linos
Totilaitės — Leškienės; po Baigiamąjo
Pilnates posėdžio koncerte — programą iš-
pildė pianistė Raimonda Apeikytė (solistei
Vitai Polikaitytei — Vilkienei susirgus);
pianistė išpildė Giedros Gudauskienės,
Šopeno ir Dvariono kūrinį.

L.K.M. Akademijos 13-to Suvažiavimo
Los Angeles mieste organizavimo bei pa-
ruošimo komitetui vadovavo inžin. L.
Motiejūnas. Jo žmona — Ona Motiejūnienė
— irgi daug pagelbėjo, rūpindamasi patal-
pomis svečiams, pokylio reikalais, foto-
grafuodama...

Suvažiavime dalyvavo ir paskaitų klause
daug vietinių ir iš kitur atvykusių moterų.

Dailininkė Ona Dokalskaitė (Dokals) — Paškevičius

Kalifornijoje, Santa Monica mieste, ap-
sigyveno neseniai dailininkų šeima: Myko-
las Paškevičius, jo žmona — Ona ir dukra
Alija, kuri labai sėkmingai dirba Disney
Land kostiumų kūryboje.

Dailininkė ir portretistė Ona ant paveiks-
lų dažniausiai pasirašinėja sutrumpinta mer-

A. DAUKNIENĖ I VESTUVES

TRIJŲ SESELIŲ VIENA BALTA SUKNELĖ

LIUDA JURĖNIENĖ

Tai vyko mano jaunystėje, prieš daug
metų. Aš su savo vyresniąja sesute Onute
visur eidavome ar važiuodavome drauge: į
gimnaziją, į stovyklą, į kaimą. Pagaliau
baigėme gimnaziją. Mano sesutė
susidraugavo su vienu bernužėliu kuris ir
man šiek tiek patiko. Aš igi maišydavausi
kartu, kad net kartais man duodavo suprasti,
kad palikčiau juos vienus. Po metų mano
sesutė ištekėjo, tai buvo 1939 metų vasarą.
Atšokome labai linksmas vestuvės, kur
buvo susirinkę tik mūsų artimiausieji
giminaičiai ir draugai. Onutė atrodė kaip
tikra karalaitė, nes turėjo labai gražią ves-

gautinę pavarde. kad atsiskirtų nuo daili-
ninko vyro paveikslų.

Jos kelias gyvenimu — įdomus, vin-
giuotas. Gimusi Seinuose, gimnaziją lankė
Panevėžy; pirmas meno mokytojas —
skulptorius Juozas Zikaras. Jaunutė turėjo
palikti Lietuvą; baigė Meno mokyklą Vi-
tebske. studijavo Maskvos Meno institute;
jos paveikslų jau liko Rusijoje. Vokietmečiu
grįžo į Lietuvą; dalyvavo Kauno Kultūros
muziejaus ruošiamoj bendroje dailininkų
parodoj. Vokietijoje dalyvavo bendrose
parodose Munchene ir Kemptene. Amerikoje
— New York'e, Brooklyn'e, Washing-
ton'e, Los Angeles — grupinėse ir indivi-
dualinėse parodose. Yra gavusi pirmą pre-
mią už peizažą (Art League of Long Island,
N.Y.).

L.K. Mokslo Akademijos XIII — tojo
Suvažiavimo Los Angeles, Calif. metu Ona
Dokalskaitė — Paškevičienė jau ketvirtą
kartą išstatė parodai savo kūrinius šiame
mieste. Skaidrių spalvų, realūs, švelnūs
peizažai; ir ypač geri jos portretai.

A.

tuvinę suknelę. Už pusantrų metų mano
sesutė susilaukė dukrelės, kurią pakrikštijo
Renutės vardu. Gražiai augo mergytė di-
deliam tėvėlių ir senėlių džiaugsmui. Bet
baisūs 1941 metų birželio įvykiai neaplenkė
ir mano sesutės Onutės šeimos. Išvežė juos į
šaltus ir tolimus Sibiro kraštus. Mažoji
dukrytė mirė pakeleje, o sesutė su savo vyru
pasimatė tik po daugelio metų. Aš su savo
vyriausia sesute Maryte palikome tėvynę ir
po kelių metų pasiekėme Kanados krantus.
Išdirbusios nustatytą laiką, pradėjome
galvoti apie savo ateitį ir draugauti su
jaunais bernužėliais. Jie mums pasipiršo.
Mano vestuvės turėjo būti Kalėdose, o
sesutės — Naujųjų Metų išvakarėse.
Pradėjome rūpintis vestuvine apranga, o
sutaupę daug neturėjome. Pasisiuvusios
gražius tautinius drabužius, nutarėme jais
pasipuošti. Savaitę prieš vestuves pasakiau
savo sužadėtinui, kad vestuvėms vilkėsiu
tautinius drabužius. Jis buvo nelabai
patenkintas. Tada prisiminiau, kad turiu at-
sivežusi iš Lietuvos savo sesutės Onutės
vestuvinę suknelę. Išėmusi iš stalčiaus,
nunešiau išvalyti. Užsidėjusi stebėjau,
kaip suknelė buvo gerai išsilaikiusi ir kaip
gražiai man tiko. Ejau prie altoriaus savo
mintyse prisimindama sesutę Onutę, kada ir
ji taip pasipuošusi artinosi prie altoriaus. Aš
didžiavausi savo širdyje, kad galėjau
pasipuošti ta pačia suknele. Po savaitės ir
mano vyriausioji sesutė Marytė ėjo prie al-
toriaus, pasipuošusi taip mums atmintina ir
brangia suknele.

Dabar jau praėjo virš keturiasdešimt
metų. Vis tebelaikau tą vestuvinę suknelę,
kaip brangų šeimos atminimą vaikams,
palydėjusią tris sesutes į naują šeimos
gyvenimą.

JŪRATĖ NAUSĖDAITĖ — ANN JILLIAN DVASIOS STIPRYBĖS SIMBOLIS

VALERIJA BALTUŠIENĖ

Visi laikraščiai, televizijos stotys ir radijo kalbėjo apie Jūratę, jos operaciją ir visą ligos eigą. Visi stebėjosi jos neįtikėtinai greitu atsigavimu ir jos sveika pažiūra į gyvenimą. Tikrai tai nuostabi moteris, kuri po tokios sunkios ir pavojingos operacijos (kuri daugumą moterų paliktų ne tik fizinėm, bet ir dvasinėm paliegėlėm) už dviejų savaičių grįžo atgal į studiją baigti sukti filmo „Raudonoji karalienė“. Tikrai reikia tvirto charakterio ir žemaitiško užsis-

pyrimo! Bet gerai pažįstant Jūratę, tai nenustebino. Visų pirma, Jūratė yra nepaprastai giliai religinga: priima Dievo valią be jokių klausinėjimų, be jokių sąlygų. Būtų melas tvirtinti, kad ji žinios apie ligą nebuvo sukręsta. Bet po poros dienų atsigavo dvasioje nuėjo į bažnyčią, priėmė šv. komunią, atsidavė Dievo valiai ir sekančią dieną — į ligoninę. Ir ligoninėje nei kaltino Dievo, nei klausinėjo, kodėl man, už ką, tik malda ėmė dėkoti už visas dovanas, kurias jai

Filmų ir TV aktorė Jūratė Nausėdaitė-Ann Jillian duoda autografus; (apačioje) Jūratė šoka su jaunimu, priekyje J. Bužėnas, toliau — V. Žolpis, O. Razutienė ir kiti, 1985 m. Los Angeles

buvo duotos: talentą, sveiką protą, gerus tėvus, gerą vyrą. Kaip ji sako: „Aš praradau tik mažą savo kūno dalį, bet likau tas pats žmogus: aš galiu ir šokti, ir vaidinti, ir dainuoti. Būtų buvę blogiau, jei aš tą viską būčiau praradusi“. Tai labai sveika pažiūra į gyvenimą, tik kiek iš mūsų taip gali galvoti ir tą priimti?

Jai daug padėjo ir buvusio prezidento žmona Betty Ford, turėjusi tą pačią vėžio operaciją prieš kelis metus, paskambindama telefonu ir parašydama laiškus.

Sėkančią dieną po operacijos jau pradėjo šposauti, juokus krėsti, matydama savo tėvų ir vyro didelį susirūpinimą, nes dar dvi dienas nežinojo, ar viską išoperavo. Tai tipiška Jūratė! Nesvarbu, kaip jai skauda, kaip jai sunku, pirmiausia atsižvelgia į kitų padėtį, kitų jausmus. Ji visų, su kuriais kartu dirba, yra ne tik gerbiama, kaip didelis talentas, bet mėgiama ir mylima dėl savo nuoširdaus draugiškumo. Tad nenuostabu, kad jos kambaryje netilpo gėlės, prisištos ne tik garsių filmų ir televizijos žvaigždžių, bet ir paprasčiausių filmos ir televizijos darbininkų, kuriems teko su ja dirbti. Jūratės draugiškumas ir nuoširdumas yra įgimtas! Tokia jau nuo pat vaikystės. Jos karjera ir pasisekimas neišsklė į puikybę. Jai visi draugai, nežiūrint, ar tai būtų augščiausia studijos galva, ar tik paprastas darbininkas. Kaip buvo malonu klausytis profesionalo „žvaigždžių“ fotografo, kuris, paleidęs keletą nekomplimentinių epitetų kelioms kino žvaigždėms, kurias jis atsisakė fotografuoti, taip nuoširdžiai gyrė Jūratę ne tik kaip puikią modeliutoją, bet ir kaip puikų žmogų, esą su ja dirbti — tai ne darbas, bet malonumas. „Ją aš veltui fotografuočiau“, paskutiniai jo žodžiai.

Jūratė yra nepaprastai pareiginga, sakyčiau per daug lietuviškai pareiginga. Jau prieš operaciją maždaug prieš kelis mėnesius žinojo, kad ne viskas tvarkoj, bet neturėjo laiko eiti pasitikrinti pas daktarus, kadangi intensyviai ruošėsi programai Las Vegas kartu su Rich Little. Jei sutartis pasirašyta, žodis duotas, jei dar nesi mirties patalė ir ant kojų pastovi, tai turi žodžio laikytis! Tuojau pat po Las Vegas pasirodymo prasidėjo „Raudonos karalienės“ filmavimas. Vėl nėra laiko. Negalima filmavimo sustabdyti, kadangi kiekviena filmavimo diena labai brangiai kainuoja, susitrukdo kitų artistų, jau ir kitam filmui pasirašiusių sutartį, ribotas laikas. Statistams, kurie ir taip ne per daugiausia uždirba, nemoka tomis dienomis, kad jie nedirba. Tai taip ir susidėjo, kad Jūratė, atsižvelgdama į visų reikalus ir padėtį, pati nesurado sau laiko atsižvelgti į save ir savo sveikatą.

Jūratės didžiausia problema yra ta, kad ji per daug rūpinasi kitais, žiūri, kad visiems

būtų gerai, kad visi būtų laimingi. Ir ligos patale rūpinosi daugiausia kitais, o ne savimi: rūpinosi savo motina, kuri kasdien prie jos sėdėjo ir labai jaudinosi, savo tėvu (neseniai turėjusiu problemų su širdimi), savo vyru; rūpinosi, kad tik kuo mažiausiai juos jaudintų. Taip ir prisimena pasakėčia, kur jaunas vaikas, susilaužęs koją, bet nei verkė, nei dejavo. Paklaustas, ar jam neskauda, atsakė, kad labai skauda, bet tik nenori motulės graudinti...

Turbūt neįtikėtina, kad Jūratė yra tokia gyvenimo retenybė. Bet taip jau yra!

Be gilios religijos, dar turi kitą moto gyvenime: "Sveikame kūne — sveika ir siela". Ir gyvena taip. Ji nei rūko, nei geria, ne tik alkoholio, bet netgi visokiausių "coca cola". Kasdieną praleidžia daug laiko mankštai. Buvusiame garaže įsitaisė savo studiją, kurioje repetuoja, mankština, šoka. Tai tikrai reikia didelio pasiryžimo ir užsispyrimo, bent mūsų akimis, bet jai tai malonumas.

Nors Jūratė labai mažai turi progos su lietuviais pabendrauti, su jais pabuvoti, bet juos iš širdies myli. Taip jau susijaudina, kai į jos programas ateina nors keli lietuviai, su kuriais visuomet bando susitikti nors porai minučių, prakalba į juos lietuviškai iš scenos. O ką jau kalbėti apie tai, kai iš lietuvių gavo tiek kortelių ir gėlių ligos metu. Stengiasi kiekvienam asmeniškai parašyti ir padėkoti (tas gali jai užtrukti kokius metus).

Kelis kartus buvo keista, kad lietuviai, ar tai nežinodami, ar nenorėdami žinoti, kiek ji daug dirba, pasako: "Ką čia! Jei norėtų, tai ir turėtų laiko pas mus ateit!" Bet mes nepagalvojame, kad kai sėdim, skaitom laikraštį ar žiūrim kartais gana kvailų televizijos programų, Jūratė arba mokosi rolę, arba rengiasi koncertui, arba rengia programą sekančiam pasirodymui. Jos karjera atrodo tik labai žavinga-romantiška, bet iš tikrųjų

— tai darbas, darbas ir vėl darbas. Taip pat daug spaudimo iš visų pusių. Konkurencija įvairioms rolėms, ypač geresnėms, reikavimas ir iš režisierių, ir iš publikos, ir iš kritikų labai jau didelis. Galimas dalykas, kad tas viskas ir atsiliepė jos sveikatai.

Kai 1985 m. birželio mėn. 2 d. Jūratę p. O. Razutienė Los Angeles tautinių šokių grupės vadovė, pakvietė į jaunimo šventę, ji paaudkodama savo poilsio laiką (tai buvo pirmoji laisva savaitė po operacijos, nes visas kitas dirbo, neturėdama laiko netgi žmoniškai pailsėti ir atsigauti) su entuziazmu priėmė kvietimą ir kartu su tėvais bei vyru Andrew atvažiavo. Pakviesta į sceną tarti žodį, prisiminė tuos laikus, kai ji šoko ir dainavo Razutienės grupėj (taip mes jau įpratę "Spindulį" vadinti), prisiminė ir dainas, kurias ji dainavo solo. Žiūrėjo jaunųjų vaidinimo, prisimindama vaikystę, su jaunimu sušoko suktinį ir paskui bent 3 valandas išstovėjo saulėje, duodama vaikams autografus, su jais kalbėdama lietuviškai. Buvo gražu žiūrėti, kai mažiukai, nerasdami popieriaus Jūratės autografui gauti, nusiplėšė nuo laikraščio baltą pakraštėlį ir gavo autografą... Jūratė visur ir visuomet ieško lietuvių, ypatingai, kai išvažiuoja gastrolėms, visur pabrėžia, kad ji lietuvaitė, nežiurint to, kad jos profesijoje visą laiką skelbtis lietuvaite nėra sveika, nes gerai žinom, kas valdo filmų ir televizijos pasaulį. Ypatingai šiuo metu nesveika skelbtis lietuvaite, bet ji nekreipia dėmesio, esą jeigu jos talentas neiškels jos, tai ji jau tikrai neis nei per "producerių" lovas, nei atsisakys savo kilmės.

Labai sujaudinta tokio gražaus priėmimo "Spindulio" tautinių šokių šventėje (ją pamatę, žmonės automatiškai atsistojo sukeldami ovacijas), taip savo laiškelį rašo: "... aš negalėsiu užmiršti niekada. Aš mylėjau jus, brangūs lietuviai, ir mylėsiu visados. Jūsų Jūratė Nausėdaitė".

Jūratės Nausėdaitės sveikinimas

Birželio 2 d. Jūsų atsilankyti į namus, P. Razutienės lietuvių jaunimo dainų ir šokių šventę. Aš buvau priimta su didžiausiu entuziazmu ir pagarba, ką aš negalėsiu užmiršti niekada. Aš mylėjau jus, brangūs lietuviai, ir mylėsiu visados. Jūsų Jūratė Nausėdaitė - AKA - Ann Gillian ♥

• SVEIKATA

BIOCHEMIJA APIE KRAUJAGYSLIŲ LIGAS

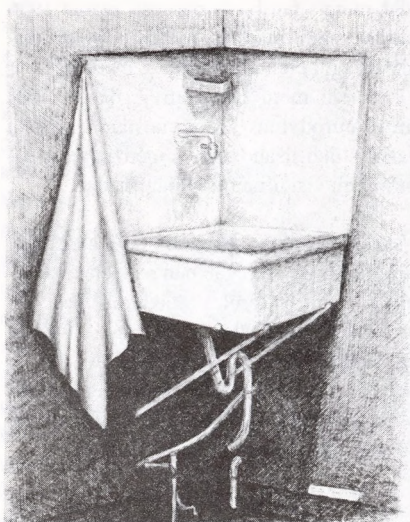
JONAS PRUNSKIS, DIPL. CHEM.

Šiame straipsny noriu išdėstyti apie kraujagyslių ligas, pasiremiant biochemijos mokslo žiniomis, kurios gali būti labai panašios į jūsų girdėtas iš gydytojų žinias, nes dauguma tyrimų apie širdies ir kraujodų susirgimus laboratorijose atlieka biologai, biochemikai, zoologai, o galutinius davinius teikia medicininai. Aš ir pats, studijuodamas chemiją, dirbau Chicagos Lojola universiteto laboratorijoje, fiziologijos skyriuje, atlikdamas su gyvuliais bandymus elektrą: širdies stimuliaciją ir įtaką į kvėpavimą, prakaitavimą, pulsą ir į širdies raumenį; išryškinęs filmą ir atlikęs apskaičiavimus, perduodavau profesoriams.

Širdies ir kraujodų susirgimų pasitaiko daugiau pas tuos, kurie vartoja daugiau riebalų — ypatingai prisotintų: pav. japonai vartoja mažai riebalų — jų dietą sudaro tik apie 10% riebalų, dėlto ten ir mažiau yra kraujodų ir širdies ligų susirgimų. Iš kraujodų susirgimų paminėtina šios ligos: 1) Arterioskleroze, t.y. kada kraujodai sukieta ir sustorėja, senatvei progresuojant, t.y. degeneratyvinis kraujodų procesas senstant. Jie sustorėja ir jų elastingumas sumažėja, o ypač tai atsiliepia į kraujodų degeneraciją širdyje, smegenyse, inkstuose bei kojose. 2) Ateroskleroze, t.y. kraujodų liga, pasireiškia kraujodų diametro sumažėjimu dėl susidariusių riebalinių sukalkėjimų ant indo vidinės sienelės, kas trukdo kraujodų tekėjimui ir apunkina širdį. Ši kraujodų liga yra gana sena, bet kylant kultūrai ir vartojant daugiau koncentruotą maisto dietą, ji smarkiai

progresuoja. Aterosklerozei progresuoti daug padeda cholesterolio ir kitų prisotintų riebalų nuosėdos. Tų nuosėdų vietoje atsiranda žaizdelės, randai, trombocitų susitelkimai. Tiems riebaliniams sukalkėjimams bei trombocitų susitelkimams progresuojant, kraujo indo diametras mažėja ir tuo apsunkina širdies veikimą. Kartais tie susitelkimai tiek padidėja, kad užkemša kraujo indą ir iššaukia žmogaus mirtį. 3) Aniaurizmas — kada kraujo indai pasidaro minkšti ir kraujo indas kurioje nors vietoje išsiplečia. Tas pasitaiko arterijose ar aortose. Išsiplečimas gali padidėti ir iš kraujo indo pasidaryti lyg balionas, kuriam sprogu, žmogus gali nukraujuoti. Tokiais atvejais žmogaus gyvybę išgelbsti laiku pastebėta ir padaryta operacija — aniaurizmo vietoje įdedant plastikinį vamzdelį vietoje arterijos, arba aortos ir tuo pašalinamas pavojus nukraujuoti, jeigu daugiau išsiplečimų nepasitaiko kitose vietose. 4) Angina pectoris arba tiesiog angina atsiranda kada širdies kraujo indai tiek susiaurėja, kad širdies pakankamai nebeaprūpina krauju, t.y. maistu ir deguonių, tada pasireiškia skausmai širdies srityje. Tokiais atvejais dabar daromos širdies kraujo indų operacijos. Daug pagelbsti ir sistemingas vaikščiojimas, didinant distancijas ir vengiant pervargti, bei vartojant gerai pritaikytas dietas. 5) Apopleksija — strokas ištinka tuomet, kai smegenyse išsilieja kraujas, sprogu kraujo indui, kas iššaukia staigią mirtį arba mažesniems išsiliejimams esant, iššaukia veido, galūnių ar kalbos centro paraližius. Tas paraližius gali gerėti, kada išsiliejęs kraujas absorbuojasi ir žmogaus stovis palengva gerėja. Kraujo išsiliejimai įvyksta dažniausiai prie arteriosklerozės arba aterosklerozės ir dažnai esant aukštam kraujo spaudimui bei senatvėje. 6) Aukštas kraujo spaudimas — hipertensija. Čia yra daug priežasčių. Žmogui senstant, kraujo

indų elastingumas mažėja ir spaudimas didėja. Tačiau kraujo spaudimui daug reikšmės turi maistas, druskos didelis vartojimas, paveldėjimas, vidujinis įtempimas, netaisyklingas vidinės sekrecijos liaukų veikimas, cukraus didelio kiekio naudojimas bei kitų organų ligos. Kraujo aukšto spaudimo dažnai pats žmogus nejaučia, todėl patartina kraujo spaudimą reguliariai matuoti, ypač senesniems asmenims. Kraujo spaudimas širdžiai traukiantis, vadinamas sistolinis spaudimas, kuris yra didesnis; kraujo indo spaudimas esant širdžiai poilsy, vad. distolinis, kuris yra mažesnis. Geriausias sistolinis spaudimas — 70, o distolinis spaudimas 120. Senstant, spaudimas kyla.

Z. TENISONAITE ILIUSTRACIJA

Peraukštas spaudimas reikalingas gydymo. Jeigu turi padidintą sistolinį 140, o distolinį virš 90, tai nors ir gerai jausies, skubėk pas gydytoją.

Visi čia suminėti kraujagyslių susirgimai, kaip arteriosklerozė, aterosklerozė, angina, apopleksija, aukštas kraujo spaudimas turi daugiau ar mažiau ryšio vienas su kitu. Šie susirgimai gali turėti ryšį ir su paveldėjimu, ko mes patys išvengti negalime. Tačiau labai daug minėtos ligos turi ryšio su mūsų užsilaikymu, o ypač maistu. Čia ir patieksiu biochemijos mokslo patarimus, kaip sumažinti tas minėtas kraujagyslių ligas, ir palieku teisę tuo tikėti ar eiti pas gydytoją klausti patarimo. Vengti valgyti per daug riebaus ir daug cholesterolio turinčio maisto, nes riebalai, o ypač cholesterolis koncentruojasi ant vidinės kraujo indo sienelės vėliau atsiranda vidiniai iškilimai ir po to žaizdelės, toliau seka susitelkimai trombocitų, sukalkėjimai, kraujo indo diametro sumažėjimas, susidarymas kraujo krešulių t.y. išsivysto aterosklerozė ir seka iki širdies atakų infarktų, apoplekijų ir t.t. Suomijoje žmonės vartoja riebią maistą ir jų iš 100 tūkst. gyventojų miršta nuo širdies ir kraujo indų ligų apie 580 žmonių. USA valgo liesiau, negu Suomijoje, ir iš to paties žmonių skaičiaus dėl tų ligų miršta apie 480 žmonių; o Prancūzijoje žmonės valgo liesiau ir iš to pat skaičiaus, tom pačiom ligom miršta tik 210 žmonių. Tas rodo, kad riebus maistas mirtingumą pakelia. Biocheminiai tyrimai rodo, kad žmonės, kurie sunaudoja daugiau prisotintų riebalų, turi didesnį cholesterolio kiekį kraujyje ir di-

desnį procentą kraujo indų susirgimų. Todėl valgykite liesiau ir naudokite mažiau cholesterolio turinčio maisto. Naudokite daugiau augalinių neprisotintų riebalų: margariną, aliejų ir mažiau sviesto, taukų, lašinių, kiaušinio trynių, riebios mėsos. Visgi šiek tiek reikia ir riebalų, nes kai kurie svarbūs vitaminai tirpsta tik riebaluose. Nevartoti per didelio kiekio ir augalinių neprisotintų riebalų: biocheminiai tyrimai rodo, kad augalinių riebalų didelis vartojimas yra palankesnis vėžio susirgimui, negu nuo prisotintų riebalų. Reikia pastebėti, kad suvalgytam cholesterolio ir jo esamam kiekiui kraujyje turi reikšmės ir individualinis žmogaus atsparumas. Žmogaus organizmas irgi yra pajėgus pasigaminti cholesterolį. Iš aliejų yra geriausi: safflowers, saulėgrąžų, sėmenų, medvilnės sėklų, sojos pupelių ir kukurūzų aliejai. Cukraus didelis vartojimas didina riebalų — triglicerinų kiekį kraujyje ir didina kraujagyslių susirgimus. Cukraus vartojimą ribokite ir jo vagykite mažiau. Angliavandenius papildykite krakmoliniu maistu: bulvėmis, rupia duona, ryžiais daržovėmis, vaisiais. Vietoje balto cukraus vartokite rudą arba medų, bet ir tai nenudauginkite. Vengti valgyti tortų, saldžių kepinų, šokolado, ledų. Saldumynai kaip ir riebalai didina cholesterolį ir širdies bei kraujo indų ligas. Normalus proteinų kiekis pavojaus nedidina ir net apsaugo nuo širdies ir kraujo ligų. Kraujo spaudimą didina, kaip ir kraujagyslių ligas, riebus maistas. Valgykite liesiau, vartokite daugiau neprisotintus — augalinius riebalus, bet ir tai ne per daug. Cukrus kraujo spaudimą didina, vietoj cukraus vartokite krakmolinį maistą. Kraujo spaudimą didina nervų įtempimas, per didelis druskos vartojimas, paveldėjimas, inkstų ligos, perdidelis svoris, rūkymas. Didelis druskos vartojimas labai pakelia kraujo spaudimą. Žmogus gauna beveik užtektinai druskos su maistu, pav. pienu ir kitu, todėl stalo druskos pridėti nereikia. Fizinis aktyvumas yra gerai prie kraujo spaudimo ir prie kraujo indų ligų. Mankštinkitės tvarkingai, ne tuoju po valgymo ir nepervarkite. Lengvas teniso žaidimas, dviračiu važinėjimas ir kitoks lengvas sportas padeda išvengti kraujagyslių ligų, pagerina savijautą ir sumažina nuobodulį. Valgykite daugiau vaisių, daržovių, rupių duonų, ragaišių, vartokite sėlenas. Tuo būdu jūs gausite daugiau medienos, geriau veiks peristaltika ir maistas ilgai neužsisistovės viduriuose. Šitaip užsilaikydami būsite sveikesni, ilgiau gyvensite, nesuriebėsite, nesuglebsite ir gražiau atrodysite. Tai biochemijos mokslo patarimai.

• Madų ir grožio pasaulis

1984 metais jau buvo paruošti planai 1986 metų sezonui: madingi mėlyni ir gelsvi atspalviai, gobeleninių audinių medžiagos ir t.t. Dviejų metų laikotarpyje pagal madų kūrėjų nurodymus yra paruošiami tinkamų spalvų siūlai, išaudžiamos medžiagos ir pagaminami visi ornamentiniai priedai.

Madų kūrėjas Hermės savo madų studijoje daro viską kas gali būti reikalinga turtingam pirkėjui: skareles, kaklaraščius, diržus, rankinukus, batus ir net balnus. Visa tai yra rankų darbas, labai brangus, bet ir amžinas. Sakoma, kad kelis metus nešiotas Hermės rankinukas pagražėja. Čia grožis jungiasi su praktiškumu ir elegancija.

Joop — vokiečių madų kūrėjo specialybė yra kailiniai. Jis kuria juos pagal 18 amžiaus prūsisko karininko devetą žieminę uniformą. Juos demonstruoja stambios moterys, kailiniai atrodo labai kareiviški, beveik primityvūs.

Elegantiška apranga

Sagtys

Sagtys užima reikšmingą vietą madų pasaulyje. Šalia savo praktiškos paskirties jos aprangą pagražina ir pajvairina. Jų kūryba užsiima žinomi dailininkai. Sagtys yra gaminamos iš įvairių metalų, net ir iš brangiųjų, taip pat iš medžio, porceliano, stiklo, plastikos ir t.t. Paskutiniu laiku sagčių tematika labai pajvairėjo. Jos gaminamos pasaulio rutulio ir pinigų pavidalo, ornamentuotos, inkrustuotos ir skulptūrinės, pagražintos perlais ir kitais brangakmeniais. Kaip pavyzdžiai naujų sagčių kūrybai labai pasitarnauja praėjusių šimtmečių papuošalai. Moderniškoje aprangoje sagtys būna pavartojamos net kaip visiškas kontrastas: grubios ir sunkios išvaizdos pagamintos iš geležies, švino ir kitų metalų. Dailiai pagamintos ir ornamentuotos sagtys aprangai pridoda lengvumo ir romantiškumo. Tinkamos sagtys aprangą pagerina, nevykusios — pablogina.

Sezoninės spalvos ir medžiagos

Žiūrint demonstruojamas ateinančio sezono madas dažnai kyla klausimas: iš kur atsirado išaustos medžiagos, kas žinojo reikalingas spalvas, kas nustatė ornamentus ir kaip juos spėjo pagaminti?

Viskas yra iš anksto paruošiama Londone, Anglijoje. Mažoje įstaigoje dirba madų kūrėjų-patarėjų grupė, kurie diktuoja ateinančias madas. Jie nustato kokios turės būti spalvos, ornamentai, medžiagų rūšys ir t.t.

Estee Lauder — kosmetikos karalienė

Ilgą laiką kosmetikos pasaulį valdė dvi karalienės: Helena Rubinstein ir Elizabeth Arden. Dabar jų vietą užėmė Estee Lauder. Ji yra kilusi iš Long Island, N.Y. imigrantų šeimos. Jos dėdė, kuris buvo chemikas,

dažnai viešėdamas jų šeimoje pagamindavo įvairių veido kremų, kuriuos naudodavo jaunoji Lauder. Vieną kartą grožio salono kirpėja, kuri tvarkė E.L. plaukus susidomėjo jos gražia oda. Paaškęjus visom paslaptim, Estee Lauder gavo pasiūlymą savo kremus pardavinėti grožio salone. Tai buvo pradžia. Po to sekė Saks Fifth Avenue ir t.t. Estee Lauder Kosmetikos produktai yra paplitę visame pasaulyje. Gaminami yra įvairūs kremai, tepalai, dažai, lakai, pudros, kvepalai ir viskas kas yra reikalinga grožiui. Estee Lauder sulaukė aštuoniasdešimt metų, ji atrodo gerokai jaunesnė ir pati energinai vadovauja savo kosmetikos firmai. Neperseniausiam ji išleido į rinką naują kvepalų rūšį "Beautiful". Laisvu laiku, kurio ji tikrai mažai turi, spėjo parašyti savo autobiografiją "A Success Story."

Geriausia rubų modeliuotoja

Šių metų pasaulinį modeliuotojos titulą laimėjo Monica Schnarre iš Toronto, Kanados. Ji yra tik 14 metų amžiaus, 6 pėdų aukščio ir labai subrendusiai atrodanti. Monica lanko mokyklą, ji yra gera mokinė ir pasižymėjusi sportininkė. Su laimėtu pasauliniu titulu ji gavo piniginę dovaną, brangenybes, lapių kailinius ir modeliavimo kontraktą. Varžybose dalyvavo modeliuotojos iš 22 kraštų, net iš Kinijos. Naujoji modeliuotoja žada ir toliau lankyti mokyklą ir

tik savaitgaliais važinėti į New Yorką fotografavimui. Yra abejojančių, ar nebus per daug įtampos keturiolikmeči mergaitei, kad ir labai subrendusiai atrodančiai.

Indijos karališki rūbai

Praėjusių metų gale Metropolitan'o muziejuje, New York'e, buvo surengta Indijos karališkų rūbų paroda. Ekspонатus surinko iš muziejų ir privačių kolekcijų. Nepaprastą įspūdį darė fantastiškų audinių gausumas ir spalvų derinių įvairumas; šilakai atauti sidabru bei auksu, rauti sijonai, skraistės, šaliai, turbanai, papuošalai ir visi kiti pagražinimai žiūrovą nukėlė beveik į pasakišką aplinką. Dalis tų rūbų ir dabar dar yra naudojami laike įvairių ceremonijų.

Kailinės bėdos

Gyvulių teisių apsaugos draugija, kurios centras yra Anglijoje, visame pasaulyje pradėjo agitaciją prieš kailių dėvėjimą. Tam * * *

reikalui jie paruošė filmą apie laukinių gyvulių netinkamą gaudymą ir kankinimą. Taip pat buvo pradėta rodyti televizijos reklama: kailių madų demonstravimas, kuris pavirsta kraujo versme... Tokiai žiauriai reklamai yra labai priešingi kailių prekybininkai. Tuo reikalu net buvo transliuojamos diskusijos per ABC — Nightline tarp gyvulių teisių gynėjų ir kailininkų. Kiekvienas pasiliko prie savo nuomonių, tačiau nemaloni TV reklama buvo išimta iš apyvartos. Gyvulių teisių gynėjai pasigailėjo indėnų ir eskimų, kurių pagrindines pajamas sudaro kailių pardavimas, nes jie jau nukentėjo dėl sumažėjusio ruonių kailių pareikalavimo. Pasaulyje išgarsintas bereikalingas ir žiaurus mažų ruoniukų užmušėjimas davė teigiamus rezultatus. Daugiausia pasaulyje ir pačių brangiausių kailinių sunaudoja Italija.

Išėiginė suknelė

Skaidrių vasaros nuotaikų vakariniai rūbai

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENE

Keptos daržovės

- 2 dideli pomidorai,
- 2 kupsteliai endivijų (endive),
- 1 ruodonas svogūnas,
- 2 št. alyvuogių aliejaus,
- 2 št. raudono vyno acto,
- 1 št. petražolių,
- ¼ štl. basiliko (basil),
- ¼ štl. druskos,
- ¼ štl. pipirų,
- ½ p. Parmesano sūrio.

Daržoves nuvalyti. Pomidorus supjaustyti riekelėmis ir sudėti į riebaluotą kepimo indą. Šalia sudėti riekelėmis pjaustytą svogūną ir išsklaidytus endivijų salotų lapelius. Mažame indelyje gerai išmaišyti: actą, aliejų, kapotas petražoles, sutrintą baziliką, druską ir pipirus. Suplakti ir užpilti ant išdėstytų daržovių. Pabarstyti tarkuotu Parmesano sūriu. Kepti prie 350° apie 20 min.; žiūrėti, kad daržovės būtų minkštos.

Vištiena su prieskoniais

- 4 sv. vištienos,
- 2 št. aliejaus,
- 1 p. pomidorų padažo,
- 1 p. grybų,
- ½ p. svogūno,
- 1 št. petražolių,

- 1 štl. čili miltelių,
- ¼ štl. cinamono miltelių,
- ¼ štl. gvazdikėlių miltelių,
- ¼ štl. druskos,
- ¼ štl. pipirų.

Vištienos gabalus sudėti į aliejų ir pakepinti iš abiejų pusių, kad paraustų. Išimti, nusausinti ir sudėti į kepimo indą. Sumaišyti: pomidorų padažą, supjaustytus grybus, kapotą svogūną, kapotas petražoles ir prieskonius. Užpilti ant vištienos ir kepti apie 350° apie 1 val. Kepant laistyti padažu.

Karbonadai su obuoliais

- 4 karbonadai,
- 2 št. sviesto,
- druskos ir pipirų,
- 1 svogūnas,
- ¼ p. balto vyno,
- ½ p. vištienos buljono,
- ½ p. plakamos grietinės,
- 2 štl. Dijon garstyčių.

Troškinti obuoliai:

- 4 rūgštūs obuoliai,
- 1 št. sviesto,
- 2 št. rudo cukraus.

Keptuvėje išleisti sviestą, įmaišyti rudą cukrų ir sudėti supjaustytus obuolius. Maišant pavirinti, kad obuoliai suminkštėtų.

Didesnėje keptuvėje išleisti sviestą ir pakepinti karbonadus iš abiejų pusių. Pabarstyti druska ir pipirais, ir dar lengvai pakepinti. Išimti iš keptuvės ir padėti šaltai. Toje pačioje keptuvėje pakepinti sukapotą svogūną, kai suminkštės įpilti vyną ir 1 minutę pavirinti. Supilti buljoną, grietinėle ir garstyčias. Išmaišyti ir pavirinti, kad padažas sutirštėtų. Pagal skonį pridėti druskos ir pipirų. Sudėti karbonadus ir lengvai patroškinti. Servuoti su virtais ryžiais ir troškintais obuoliais.

Bulvių ir grybų apkepimas

- 8 bulvės,
- 1 sv. grybų (gali būti džiovintų 1 p.),
- 2 svogūnai,
- 3 kiaušiniai,
- 4 št. grietinės,
- ¼ p. sviesto,
- druskos ir pipirų.

Bulves nuskusti, supjaustyti riekelėmis, sudėti į verdantį vandenį, pavirti 3 min. Išgriebti iš vandens ir sudėti ant sieto, kad nuvarvėtų. Grybus gerai nuvalyti, išvirti ir supjaustyti pailgai. Grybų nuovirą sumaišyti su rūgščia grietine. Kiaušinius kietai išvirti ir supjaustyti riekelėmis. Svogūną sukapoti ir pakepinti. Apkepo indą patepti sviestu ir

dėti sluogsniais: bulves, svogūnus, kiaušinius, grybus ir ant viršaus vėl dėti bulves. Dedant pabarstyti pagal skonį maltais pipirais ir druska. Ant viršaus užpilti grybų nuoviro ir rūgščios grietinės padažą. Kepti orkaitėje prie 350° apie 30 min.

Vištienos apkepimas

- 1 sv. virtos arba keptos vištienos,
- 2 štl. sviesto,
- 1 p. pieno,
- 4 baltos duonos riekės,
- 2 kiaušiniai,
- ½ p. rūgščios grietinės,
- 2 svogūnai,
- džiūvėsėlių, prieskonių.

Virtą arba keptą vištieną (gali būti ir kitokia paukštiena) sumalti kartu su piene mirkytom baltos duonos riekėmis. Svogūnus sukapoti ir pakepinti svieste. Kiaušinių trynius išplakti, sumaišyti su malta paukštiena ir su visais kitais priedais bei prieskoniais. Baltymus išplakti ir lengvai įsukti. Apkepo indą gerai patepti sviestu ir sudėti paruoštą masę, pabarstyti džiūvėsėliais. Apkepo indą įstatyti į skardą su vandeniu, įdėti į orkaitę ir kepti prie vidutinės temperatūros apie 40 min. Tinka su bulvių koše, morkų daržovėmis ir t.t.

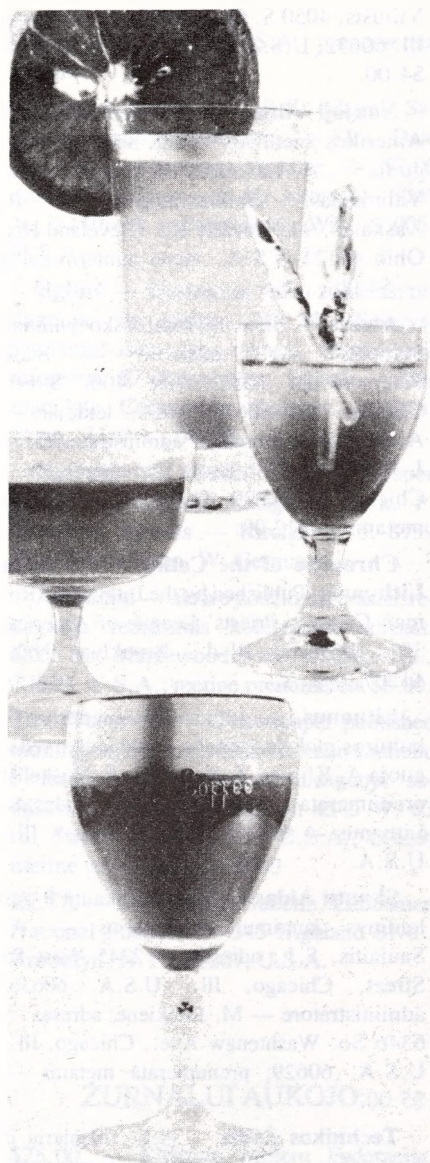
Obuolių pyragas

- 3 št. sviesto,
- 1 p. cukraus,
- 2 kiaušiniai,
- 1 p. miltų,
- 1 štl. kepimo miltelių,
- ½ štl. cinamono miltelių,
- ½ štl. muškato miltelių (nutmeg),
- 3 p. kapotų obuolių,
- ¼ p. kapotų riešutų,
- 1 štl. vanilės ekstrakto,
- druskos pagal skonį.

Ištrinti sviestą su cukrumi. Išplakti kiaušinius. Sumaišyti su sviestu ir cukrumi. Persijoti miltus su kepimo milteliais, įmaišyti muškato ir cinamono miltelius, įdėti truputį druskos. Viską gerai išmaišyti. Ant galo sudėti kapotus obuolius (kubeliais), riešutus ir vanilę. Paruoštą tešlą sudėti į riebaluotą kepimo formą. Kepti prie 350° apie 45 min. Servuoti su plakta grietinėle arba vaniliniai ledais.

Troškintos kriausės

- 1 p. raudono (sauso) vyno,
- 2 št. cukraus,
- 4 vidutinės kriausės (Bosc),
- 1 lazdelė cinamono.

Vaisių sunkos ir gazuoto vandens gėrimai

Vyną, cukrų ir cinamoną užvirti, uždengti ir lengvai pavirinti 5 min. Kriaušes nulupty, perpjauti išilgai ir išimti sėklalzdžius. Kriaušes sudėti į vyną, uždengti ir lengvai troškinti apie 3 min.; apversti ir vėl troškinti 3 min. Atidengti, nuimti nuo ugnies ir atvėsinti. Servuoti su vyno padažu kuriame virė.

Makaronų apkepas

- 1 sv. maltos jautienos,
- 2 svogūnai,
- 1 skiltelė česnako,
- 1 štl. druskos,
- 1 štl. pipirų,

- 2 št. sviesto,
- 1 ½ p. rūgščios grietinės,
- ½ p. Parmesano sūrio,
- 2 p. virtų makaronų.

Keptuvėje pakepinti mėsa, kapotą svogūną ir sutrintą česnaką. Nupilti riebalus. Pridėti druskos ir pipirų, gerai išmaišyti. Ištirpyti sviestą, sumaišyti su grietine ir tarkuotu sūriu. Sudėti virtus makaronus ir mėsa. Viską gerai išmaišyti. Kepimo indą patepti riebalais ir sudėti paruoštą mišinį. Kepti prie 350° apie 35 minutes. Tinka su žaliom salotom ir šiltom bulkutėm.

Bulvių patiekalas

- 7 virtos bulvės,
- 2 št. sviesto,
- 1 p. pasukų (buttermilk),
- 2 št. miltų,
- 3 rauginti agurkėliai,
- 1 štl. kapotų krapų,
- 1 štl. kapoto svogūno,
- druskos.

Su lupenomis virtas bulves nulupty ir supjaustyti riekelėm. Sviestą pakepinti su miltais. Sudėti nuluptus ir kubeliais supjaustytus agurkėlius, pasūdyti pagal skonį. Supilti pasukas, pavirinti. Sudėti bulves, kapotus krapus, kapotą svogūną, viską gerai išmaišyti ir uždengus troškinti 15 min.

Kiauliena su kukuliais

- 1 sv. kiaulienos (be kaulų),
- 2 št. riebalų,
- 2 svogūnai,
- 1 štl. miltų,
- ½ p. pomidorų padažo
- prieskonių.

Mėsą supjaustyti kubeliais ir apkepti riebaluose. Svogūnus supjaustyti ir pakepinti. Į apkepo indą sudėti mėsa, svogūnus ir pomidorų padažą sumaišytą su miltais. Uždengti ir troškinti orkaitėje apie 1 val. lengvoje temperatūroje. Paruošti kukulius. 1 ½ p. miltų, ½ p. pieno, ½ pakelio mielių ir druskos. Miele išleisti drungname piene, įmaišyti kitus priedus ir leisti pakilti. Kai tešla pakils, riebaluotom rankom padaryti kukuliukus ir sudėti ant troškinamos mėsos. Indą uždengti ir vėl troškinti apie 40 min. Baigiant troškinti indą atidengti, kad kukuliai kiek paraustų.

Troškinta triušiena

- 1 sv. triušienos,
- 1 ½ sv. įvairių daržovių,
- prieskonių,
- 1 p. vandens,

riebalų kepimui.

Triušieną nuplauti, nusausinti ir supjaustyti gabalais, įtrinti prieskoniais ir pakepinti keptuvėje. Mėsą sudėti į uždengiamą indą, įpilti vandens arba buljono ir uždengta troškinti apie 1 val. prie vidutinės temperatūros. Paruošti įvairias daržoves: bulves, morkas, salierus, svogūnus, žirnius, petražoles ir t.t.; nuvalyti, nulupti, supjaustyti gabalėliais ir trumpai apkepti keptuvėje. Paruoštas daržoves sudėti ant mėsos, uždengti ir troškinti, kol daržovės suminkštės.

Saldūs sausainėliai

- 1 sv. miltų,
- ½ sv. sviesto,
- ½ sv. cukraus,
- 3 kiaušinio tryniai,
- 1 pk. kepimo miltelių,
- 1 pk. vanilinio cukraus.

Sviestą ištrinti iki baltumo. Dėti po vieną trynį ir po vieną šaukštą cukraus, ir trinti, kol masė pasidarys šviesi ir lygi. Miltus su kepimo milteliais ir vaniliniu cukrumi persijoti. Viską gerai išmaišyti ir išminkyti. Tešlą iškočioti ir išpjaustyti įvairių formų sausainėlius. Paviršių galima patepti kiaušiniu. Kepti ant skardos, kol pagels. Išsilaiko ilgai, laikyti gerai uždarytus.

Abrikosų gėrimas

- 1 dėžutė (10 oz.) abrikosų konservų,
- 1 dėžutė beskonio jogurto (8 oz.),
- 2 kiaušiniai,
- ½ p. neriebių pieno miltelių,
- ½ p. sodos gėrimo (club soda).

Abrikosus nusunkti, sudėti į blenderį ir išplakti su jogurtu, kiaušiniais ir pieno milteliais. Supilti į servavimo stiklus, pripildyti sodos gėrimu ir tuoj servuoti.

Obuolių ir duonos pudingas

- ¼ p. korinkų (currants),
- 2 št. obuolių sunkos,
- 1 didelės obuolys (Grany Smith),
- ¼ p. lydyto sviesto arba margarino,
- 4 išplakti kiaušiniai,
- 1 ¾ p. pieno,
- ½ p. grietinėlės,
- ½ p. cukraus,
- ½ štl. vanilės ekstrakto,
- 2 p. džiovintos duonos kubelių (croutons),
- ½ p. paskrudintų migdolų,
- 2 št. rudo cukraus.

Korinkas pamirkyti obuolių sunkoje.

Obuolių nulupti, išimti sėklas ir supiaustyti labai plonom riekelėmis. Patroškinti svieste ir sudėti į apkepo formą. Kiaušinius išplakti, supilti pieną, vanilės ekstraktą, grietinėlę, cukrų ir gerai išmaišyti. Pridėti išmirkytas korinkas ir duonos džiovėselių kubelius. Viską išmaišius supilti į apkepo formą. Viršų pabarstyti paskrudintais migdolais ir cukrumi. Palaikyti apie 20 minučių, kad permirktų džiovintos duonos kubeliai. Apkepo formą įstatyti į gilesnę kepimo skardą į kurią įpilti verdančio vandens. Vanduo turi apsemti apie 2 inčius. Kepti prie 350° apie 45 minutes. Servuoti su grietinėle.

Spanguolių sviestas

- 1 p. spanguolių,
- 1½ smulkaus cukraus,
- ¼ sv. minkšto sviesto,
- 1 štl. citrinos sunkos.

Spanguoles nuplauti ir išrinkti pernokusias. Sudėti į blenderį su cukrumi ir sumalti. Sudėti šmoteliais supjaustytą minkštą sviestą, citrinos sunką ir vėl gerai sumalti. Sudėti į servavimo indelį ir laikyti šaldytuve, kad sustingtų. Tinka prie sausainių ir paskrudintų duonos.

Spanguolių mišrainė

- 1 didelis be grūdų apelsinas,
- 1 citrina,
- 4 p. spanguolių,
- 1½ p. medaus.

Spanguoles nuplauti, išrinkti ir stambiai sukapoti. Apelsiną ir citriną paverinti verdančiame vandenyje 3 minutes. Smulkiai sukapoti. Spanguoles, apelsiną ir citriną sudėti į sieta ir leisti nuvarvėti, apie 1 valandą. Viską sudėti į indą ir įmaišyti medų. Uždengti ir laikyti šaldytuve. Tinka prie įvairių užkandžių.

Šiltas kavos gėrimas

- 1 apelsinas,
- 1 citrina,
- 4 cinamono lazdelės,
- 1½ štl. gvazdikėlių (cloves),
- ½ štl. anyso sėklų,
- ½ p. cukraus,
- ¼ p. šokolado sirupo,
- 8 p. stiprios kavos,
- plaktos grietinėlės.

Nulupti apelsino ir citrinos žieveles, nuimti baltą odele ir supjaustyti pailgom lazdelėmis. Viską sudėti į indą, pamaišyti ir lengvai šildyti apie 15 min., neleisti užvirti. Supilti į puodelius ir servuoti su plakta grietinėle.

• Atsiųsta paminėti

Regina Matuzonytė — Ingelevičienė, 1905-1980 — parodos katalogas; leidėjas dr. V. Ingelevičius; techn. red. K. Čerkeliūnas; 28 pusl., gausiai iliustruotas leidinys.

Kelionės nežinomuose kraštuose — Algirdas Gustaitis: išleido Lietuviškos knygos klubas: 306 psl., kaina \$9.00; gausiai iliustruota ir įdomi kelionių aprašymų knyga.

Motiutės Pasakos — Danutė Lipčiūtė — Augienė: išleido JAV Švietimo Taryba; 165 psl., kaina nepažymėta; virselis — dail. J. Paukštienė, iliustracijos panaudotos iš "Eglutės" — įvairių dailininkų; gausiai iliustruotas, gražus leidinys, dovana mūsų mažiesiems.

Raštai — Antanas Salys: įvairūs straipsniai; Lietuvių katalikų mokslų akademijos leidinys, Roma 1985 m.; 523 psl., kaina \$36.00; adresas: L.K.M.A., Piazza della Pilotta 4, Roma, Italy.

Švietimo Gairės — lietuviškojo ugdymo leidinys. Žurnalas mokyklai ir šeimai; leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; redaktorė — Stefanija Stasienė, 18112 Windward Rd., Cleveland, Ohio, U.S.A. 44119; administratorius — Juozas Plačas; 3206 W. 65th Pl., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; išeina du kartus per metus, prenumerata \$4.00.

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, prenumerata metams — \$10.00 redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill., 60636, U.S.A. Tel. (312) 778-2200.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, U.S.A.; prenumerata metams — \$20.00, Kanadoje — \$25.00

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorius — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W. 62nd Pl., Chicago, Ill., U.S.A., 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — A.J. Kasulaitis, 894 East 223-rd Street, Euclid, Ohio 44123, U.S.A.; administracija: A.

Viliušis, 4050 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60632, U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lituania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; redaguoja — A. Laikūnas, B. Nemickas, V. Valiukėnas; administratorius — B. Kaskaitis, 935 Beverly Rd. Cleveland Hts. Ohio 44121 U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorė — Stasė Petersonienė, 2534 West 40th Street, Chicago, IL 60632, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administratorius — J. Polikaitis, 7235 South Sacramento Ave., Chicago IL 60629, U.S.A.; prenumerata metams — \$12.00.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania: Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, U.S.A.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaskelis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Skautų Aidas — Lietuvių Skautų S-gos leidinys jaunimui, redaktorius — A. Saulaitis, S.J.; adresas — 2345 West 56 Street, Chicago, Ill., U.S.A. 60636; administratorė — M. Jonikienė; adresas — 6346 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$5.00.

Technikos Žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill. 60464, U.S.A.; prenumerata metams \$6.00.

Šaltinis — tikiškos ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata — \$6.00, adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, S.D.B.; redakcijos adresas — Lituani Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street,

Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — \$8.00

Motery Dirva — L.R.K. Motery Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$7.00 Amerikoje, kitur — \$8.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, U.S.A.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$7.00; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A., 06260.

Krivulė — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja — k. P. Celiešius; adresas — Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany.

Akirčiai — atviro žodžio mėnraštis; redaguoja redakcinis kolektyvas; adresas: 6821 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill., 60629, U.S.A.; metinė prenumerata \$8.00.

The Observer — a newspaper published monthly by the Lithuanian Roman Catholic Federation of America; redaguoja redakcinis kolektyvas; adresas: 4545 W. 63 rd. Street, Chicago, Ill., U.S.A., 60629; metinė prenumerata \$10.00

ELTA — Information Bulletin, Lithuanian National Foundation: 345 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y., 11207, U.S.A.

ŽURNALUI AUKOJO:

\$25.00 — Lietuvių Moterų Federacija, Chicago Ill., \$20.00 — Gotceitienė S. Toronto, Ont. \$15.00 — Budnikienė J., Toronto, Ont., Jasienė P., New London, Conn., Vileniškienė O., Dorchester, Mass. \$10.00 — Baetkienė K. Hamilton, Ont., Bubliskienė K. Toronto, Ont., Gabriūnienė S., Bogota, Colombia, Gylienė A., Olympia, Wash., Janušauskienė E., Chicago, Ill., Kenter G., Danbury, Ct., Skladaitienė E., Philadelphia, Pa., Smilgienė K., Vancouver, B.C. Stalioraitienė B., Toronto, Ont. \$7.00 — Norkevičienė D., Arlington, Mass. \$6.00 — Krivickienė G., Glendale, Md. \$5.00 — Adomaitienė M., La Salle, Que., Bagdonienė M., Chicago, Ill., Balzarienė K., Chicago, Ill., Jankauskienė S., Hamilton, Ont., Janušienė A., Lemont, Ill., Kaloukevičienė I., Port Severn, Ont., Kapteinienė P., Chicago, Ill., Mickevičienė M., Vienna, Ont., Mikulienė

U., Westchester, Ill., Stankūnienė M., Chicago, Ill., Vydienė E., Kennebunkport, Maine, Studney M., Scarborough, Ont., \$4.00 — Varkalienė A. Sunshine, Vic. Australia. \$3.00 — Šlitterienė K. Waukegan, Ill., Vasikauskienė S., Richmond Hill, NY. \$2.00 — Dragašienė A., Toronto, Ont., Frajerienė E., Grand Rapids, Mich., Jaškiene E., Weston, Ont., Knystautienė J., Derby, Pa., Ulėnienė M., Pasadena, Calif., Underienė E., Toronto, Ont., Vasilionienė J., Dunellen, N.J.

GARBĖS PRENUMERATOS

Abromaitienė O., Lemont Ill., Adomaitienė M., La Salle, Que., Almenienė M., College Park, Md., Astrienė U., Grand Rapids, Mich., Augienė V., Providence, R.I., Bagdonienė M., Chicago, Ill., Balsienė S., Los Angeles, Calif., Balzarienė K., Chicago, Ill., Bartninkaitienė V., Scarborough, Ont., Basalykienė M., Toronto, Ont., Brasienė E., Hamilton, Ont., Brazienė O., Livonia, Ill., Brazlauskienė J., London, Ont., Briedienė J., Blumfield, Mich., Bubliskienė K., Toronto, Ont., Bureikiene R., Los Angeles, Calif., Budzinauskienė B., Waterbury, Conn., Buškiene G., Chicago, Ill., Butkevičienė S., Oshawa, Ont., Čečkauskienė O., Montreal, Que., Čibienė E., Great Neck, N.Y., Čipkienė T., Montreal, Que., Čipkienė E., Wil- lowick, Ohio, Eidukytė R., Hamilton, Ont., Demikienė V., Toronto, Ont., Diediniene O., Worcester, Mass., Dovydaityienė O., Lake Worth, Fla., Duncia J., Southfield, Mich., Garkūnienė M., Dundas, Ont., Gliozerienė S., Chicago, Ill., Gotceitienė S., Toronto, Ont., Graudienė J., Chicago, Ill., Grigaliūnienė S., Forest Park, Ill., Gylienė A., Olympia, Wash., Jagelienė J., Toronto, Ont., Jankauskienė S., Hamilton, Ont., Janušauskienė E., Chicago, Ill., Janušienė X., Lemont, Ill., Janušienė E., Germain, Man., Janušonienė J., Dousman, Wisc., Jasienė P., New London, Conn., Jucienė B., Centerville, Mass., Juknelienė J., Melrose Park, Ill., Juknevičienė A., Brockton, Mass., Juškiene G., St. Petersburg, Fla., Kalasauskienė K., Winnipeg, Man., Kalendrienė V., Toronto, Ont., Kalukevičienė I., Port Severn, Ont., Kapteinienė P., Chicago, Ill., Kardeliene E., Verdun, Que., Kasinskiene B., Chicago, Ill., Kenter G., Donbury, Conn., Keršienė D., Toronto, Ont., Kežinaitienė

A., Hamilton, Ont., Kinderienė O., Gulf- port, Fla., Kuncienė M., Sioux City, Iowa, Kunnapuu L., Willowdale, Ont., Kuprionienė M., Los Angeles, Cal., Latauskienė B., Hamilton, Ont., Lediene A., Toronto, Ont., Liuimienė S., Toronto, Ont., Najauskienė E., Chicago, Ill., Malaske A., Winnipeg, Man., Meškauskienė L., Hamilton, Ont., Mickevičienė M., Vienna, Ont., Mikalauskienė V., Chicago, Ill., Mikeliūnienė M., Michigan City, Ind., Mikulienė U., Westchester, Ill., Miliauskienė S., Chicago, Ill., Narkevičienė D., Arlington, Mass., Norkūnienė M., Dorchester, Mass., Norvilienė O., Chicago, Ill., Orkin O., Middleborough, Mass., Pereštienė A., Hamilton, Ont., Paulaitienė K., Sudbury, Ont., Pažerienė A., Juno Isles, Fla., Petrauskienė J.N., Chicago, Ill., Pumputienė J., Middletown, N.Y., Puterienė A., Toronto, Ont., Puterienė D., Toronto, Ont., Rakauskienė S., Toronto, Ont., Ramanauskienė E., Chicago, Ill., Rastapkevičienė T., Dutton, Ont., Raškauskienė M., Toronto, Ont., Ribokienė E., Brockton, Ont., Rimienė A., Chicago, Ill., Rūbienė M., Cicero, Ill., Rudaitienė D., Chicago, Ill., Rutėnienė V., Hyannis, Mass., Rutkauskienė O., Lakewood, Ohio, Šergalienė S., Weston, Ont., Šetkuvienė M., St. Catherines, Ont., Simonaitienė E., Bloomfield, Conn., Sirutienė G., Santa Monica, Cal., Skeivelienė P., St. Catherines, Ont., Smilgienė K., Vancouver, B.C., Špakauskienė G., Dearborn, Mich., Stalioraitienė B., Toronto, Ont., Stančienė G., Mount Vernon, N.Y., Stankūnienė M., Chicago, Ill., Stepaitienė E., Toronto, Ont., Stirbienė V., Toronto, Ont., Studney M., Scarborough, Ont., Šileikiene J., Toronto, Ont., Šiliauskienė M., Lachine, Que., Šimkevičienė P., Toronto, Ont., Tamošiūnienė B., St. Petersburg, Fla., Tarutienė B., Willowick, Ohio, Trakimienė T., Toronto, Ont., Uksienė M., Pasadena, Calif., Vaišvilienė S., Chicago, Ill., Valienė S., Chicago, Ill., Valienė O., De- troit, Mich., Valiūnienė V., Chicago, Ill., Valinskiene I., La. Salle, Que., Vileniškienė O., Dorchester, Mass., Vydienė E., Kennebunkport, Maine, Windsor Public Library, Windsor, Ont., Zagordkienė S., Las Vegas, Nebr., Zailskienė T., Cicero, Ill., Zeikiene B., Chicago, Ill., Žemaitienė M., Scarborough, Ont., Žitkuvienė J., Chicago, Ill., Žygiene O., Cleveland, Ohio.